

SEPARATE BIJLAGE B

Passende Beoordeling
Bestemmingsplan Buitengebied
Dinkelland

Gemeente Dinkelland
september 2009

SEPARATE BIJLAGE B
Passende Beoordeling
Bestemmingsplan Buitengebied
Dinkelland

dossier : C0493-03.001
registratienummer : ON-D20092589
versie : 3

Gemeente Dinkelland
september 2009
Definitief

INHOUD**BLAD**

1	WAAROM EEN PASSENDE BEOORDELING	4
2	WETTELIJK TOETSINGSKADER	5
2.1	Natuurbeschermingswet 1998	5
2.1.1	Algemeen	5
2.1.2	Beoordelingsmethodiek van de Natuurbeschermingswet	5
2.1.3	Significantie	5
2.1.4	Effecten toename emissie/depositie als gevolg van VKA	6
2.2	De Natura 2000-gebieden	8
2.3	Springendal en Dal van de Mosbeek	9
2.4	Bergvennen en Brecklenkampse Veld	11
2.5	Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek	12
2.6	Dinkelland	13
2.7	Lemselermaten	14
2.8	Landgoederen Oldenzaal	15
2.9	Lonnekermeer	16
2.10	Samenvatting van beschermde waarden	17
3	NATURA 2000 EN AMMONIAK	18
3.1	Stikstofproblematiek	18
3.2	Beleid vermindering ammoniakemissie	18
3.2.1	Implementatie van de AMvB Huisvesting	19
3.2.2	IPPC-richtlijn	19
3.3	Huidige situatie landbouw	20
3.4	Huidige situatie stikstofdepositie	21
3.4.1	Overschrijding van kritische depositiewaarden	22
3.4.2	Reikwijdte van effecten van ammoniakuitstoot	23
3.4.3	Huidige depositie natuur	24
3.5	Toetsingskader Ammoniak	25
3.5.1	Taskforce Stikstof/ammoniak i.r.t. Natura2000	25
3.5.2	Provinciale handreiking ten behoeve van het opstellen van Natura2000-beheerplannen	25
4	HET BESTEMMINGSPLAN	27
4.1	Inleiding	27
4.2	Uitgangspunten van het bestemmingsplan	27
4.3	Voorkeursalternatief	29
5	DE GEVOLGEN VAN HET BESTEMMINGSPLAN	30
5.1	Aanpak effectbeoordeling	30
5.2	Verwachte verandering ammoniakemissie in het Voorkeursalternatief	30
5.3	Gevolgen voor de Natura 2000-gebieden	32
6	KANTTEKENINGEN BIJ DE PASSENDE BEOORDELING	33
6.1	Autonome ontwikkeling landbouw	33
6.2	Gevolgen generieke maatregelen AMvB-Huisvesting en IPPC-richtlijn	34
6.3	Gevolgen Natura 2000-gebieden bij verwachte autonome ontwikkelingen	36
6.4	Gevolgen Natura 2000-gebieden bij aanvullende emissiebeperkende maatregelen	37
6.5	Samenvatting	39
7	CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	41
8	GERAADPLEEGDE BRONNEN	48

8.1	Documenten	48
8.2	Internet	49
9	COLOFON	50

1 WAAROM EEN PASSENDE BEOORDELING

Gemeente Dinkelland stelt een nieuw Bestemmingsplan Buitengebied op. Het plan voorziet in een herziene en geactualiseerde planologisch-juridische regeling voor het landelijk gebied van de gemeente. Een integrale herziening is om meerdere redenen noodzakelijk. In de eerste plaats omdat de bestemmingsplannen van de voormalige gemeenten Ootmarsum, Denekamp en Weerselo hun actualiteit hebben verloren. Deze plannen zijn vastgesteld in 1971, 1994 en 1989 en zijn niet meer actueel. Daarnaast is het door een samenvoeging van de voormalige gemeenten gewenst om een nieuw en eenduidig beleidskader om te zetten in actuele regelgeving.

Het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied wil binnen de randvoorwaarden die gelden vanuit onder meer landschap, milieu, water en cultuurhistorie, aan bestaande functies ontwikkelingsruimte bieden aan bestaande functies. Het gaat daarbij vooral om de bestaande functie landbouw en om passende mogelijkheden voor vrijkomende agrarische bedrijven. Het bestemmingsplan geeft aan waar zich welke functies onder bepaalde voorwaarden mogen ontwikkelen. Met het nieuwe plan beschikt de gemeente over een actueel en samenhangend beleidskader voor het buitengebied.

Het is verplicht om voorafgaand aan overheidsbesluiten over plannen een planMER-procedure uit te voeren indien deze plannen kaderstellend zijn voor concrete projecten of activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige effecten voor het milieu. Het Bestemmingsplan Buitengebied blijkt op een drietal punten planMER-plichtig:

- uitbreidingsmogelijkheden en nieuwvestiging voor intensieve veehouderij;
- functiewijziging in het landelijk gebied;
- effecten op Natura2000-gebieden.

Binnen en in de directe omgeving van de gemeente Dinkelland liggen diverse Natura2000-gebieden die zich kwalificeren onder de Europese Habitatrichtlijn en beschermd zijn volgens de Natuurbeschermingswet. Aangezien het Bestemmingsplan Buitengebied bepaalde uitbreidingsmogelijkheden geeft aan agrarische bedrijven, is niet op voorhand uit te sluiten dat ten gevolge van deze uitbreidingen er significante gevolgen plaatsvinden. Dit betekent dat voor het Bestemmingsplan Buitengebied op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 moet worden onderzocht of er geen significant negatieve gevolgen optreden op de beschermde waarden van de Natura2000-gebieden. Daarom moet een Passende Beoordeling worden uitgevoerd, waarin de mogelijke gevolgen op Natura2000-gebieden worden beschreven.

2 WETTELIJK TOETSINGSKADER

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

2.1.1 Algemeen

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden - tezamen 'Natura2000-gebieden' genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten. De beschermde waarden van een Natura2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen, vogels en/ of andere soorten. Plannen of projecten in of in de nabijheid van een Natura2000-gebied die de kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

Omdat de activiteiten in de nabijheid van Natura2000-gebieden worden uitgevoerd zijn significante gevolgen op dit gebied niet op voorhand uit te sluiten. In die gevallen is een Passende Beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk om een inschatting te verkrijgen van de aard van de effecten op de beschermde natuurwaarden.

2.1.2 Beoordelingsmethodiek van de Natuurbeschermingswet

Centraal in de beoordeling van effecten van projecten of activiteiten op Natura2000-gebieden staat de vraag of deze effecten al dan niet significant zijn. De vraag of iets een significant effect heeft moet uitsluitend worden bepaald ten opzichte van de instandhoudingsdoelstelling van een habitat of (vogels)soort voor het betreffende Natura2000-gebied. Met instandhoudingsdoelstelling wordt bedoeld: de in de nota van toelichting bij het aanwijzingsbesluit opgenomen 'instandhoudingsdoelstellingen', bestaande uit Algemene doelen, doelen voor habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn, doelen voor soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn, doelen voor broedvogels van bijlage I van de Vogelrichtlijn en niet-broedvogels van art. 4.2 van de Vogelrichtlijn.

De instandhoudingsdoelen voor habitattypen zijn beschreven als behoud of uitbreiding van de oppervlakte en/of behoud of verbetering van de kwaliteit. De instandhoudingsdoelen voor soorten zijn beschreven als behoud of uitbreiding van de omvang van het leefgebied/ de populatie en/of behoud of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied.

Indien er sprake is van een uitbreidings- of verbeteringsopgave mogen ingrepen of activiteiten ook deze doelstelling niet in de weg staan.

2.1.3 Significantie

Over de interpretatie van het begrip significantie bestaat veel onduidelijkheid. Recent heeft het Steunpunt Natura2000 hierover een uitgebreide toelichting opgesteld: "Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet" (Eindversie 9.02.2009). Onderstaand is een definitie uit dit document gegeven.

"Van significante gevolgen (of een significant negatief effect) is sprake wanneer de oppervlakte van een habitatype of de omvang van een leefgebied of de omvang van een populatie ten gevolge van menselijk handelen (met uitzondering van het beheer dat gericht is op de instandhoudingsdoelstellingen) in de toekomst, gemiddeld genomen lager zal zijn dan bedoeld is in de instandhoudingsdoelstelling." (Steunpunt Natura2000, 2009)

In een toetsing aan de Natuurbeschermingswet is het van belang significant negatieve effecten uit te sluiten. De vraag of een effect significant is in het licht van de doelstelling van de Vogel-

en Habitatrictlijn, moet uitsluitend bepaald worden ten opzichte van de instandhoudingsdoelstelling van het betreffende Natura2000-gebied. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden in de aspecten *oppervlak, populatieomvang en kwaliteit*.

Onderstaand volgt een korte samenvatting van de belangrijkste criteria die gebruikt moeten worden bij het bepalen in welke gevallen deze drie aspecten significant afwijken van een instandhoudingsdoelstelling. De informatie is afgeleid uit het document 'Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet' van het Steunpunt Natura2000 (Steunpunt Natura2000, 2009)

Oppervlak van een habitatype of de omvang van het leefgebied van een soort.

Van belang is dat eerst duidelijk moet zijn wat onder oppervlak wordt verstaan en hoe deze kan worden vastgesteld. Bij habitatypen is het oppervlak veelal nauwkeurig te bepalen, bij diersoorten niet en moet worden gelet op de verschillende functies die deelgebieden voor een soort kunnen hebben (slapen, foerageren, overwintering, etc.)

Vervolgens wordt de verwachte afname ten opzichte van het actuele oppervlakte vergeleken met de uitgangssituatie, dat wil zeggen de situatie die volgens het instandhoudingsdoel moet worden behouden of bereikt. Hierbij mag rekening worden gehouden met natuurlijke fluctuaties. Voor de habitatypen is in de Leeswijzer bij het profielendocument een minimum-oppervlakte opgenomen. Elke oppervlakte die groter is dan de minimumoppervlakte is een meetbare verandering.

Of de instandhoudingsdoelstelling blijvend kan worden gehaald, moet worden bepaald door in geval van een *behoudsdoel* na te gaan of het behoud van de oppervlakte, zoals bedoeld in het aanwijzingsbesluit, gegarandeerd is. In het geval van een *uitbreidingsdoel* moet tevens worden nagegaan of uitbreiding niet in de weg wordt gestaan.

Populatie-omvang van een soort (voor vogels aangeduid in een getal).

Van belang is dat eerst duidelijk moet zijn wat onder *populatie* wordt verstaan en hoe deze kan worden vastgesteld. Het aanwijzingsbesluit maakt soms onderscheid in voortplantende, foeragerende, of slapende exemplaren. Vervolgens moet de verwachte populatieomvang worden vergeleken met de uitgangssituatie, dat wil zeggen de situatie die volgens het instandhoudingsdoel moet worden behouden of bereikt.

Kwaliteit van een habitatype of leefgebied van een soort.

De kwaliteit van een habitatype wordt bepaald door een viertal kenmerken die in het bijbehorende Profielendocument zijn genoemd. Het gaat om de definitietabel met vegetatietypen, de abiotische randvoorwaarden, aanwezigheid van typische soorten en overige kenmerken van structuur en functies.

Bij de kwaliteit van het leefgebied van een soort gaat het om de in het Profielendocument genoemde ecologische vereisten, inclusief de aspecten voedsel en rust. Het halen van de instandhoudingsdoelstelling moet worden bepaald door in geval van een behoudsdoel na te gaan of het behoud van de kwaliteit, zoals die aanwezig was in de uitgangssituatie, gegarandeerd is. In het geval van een verbeterdoel moet tevens worden nagegaan of verbetering niet in de weg wordt gestaan.

2.1.4 Effecten toename emissie/depositie als gevolg van VKA

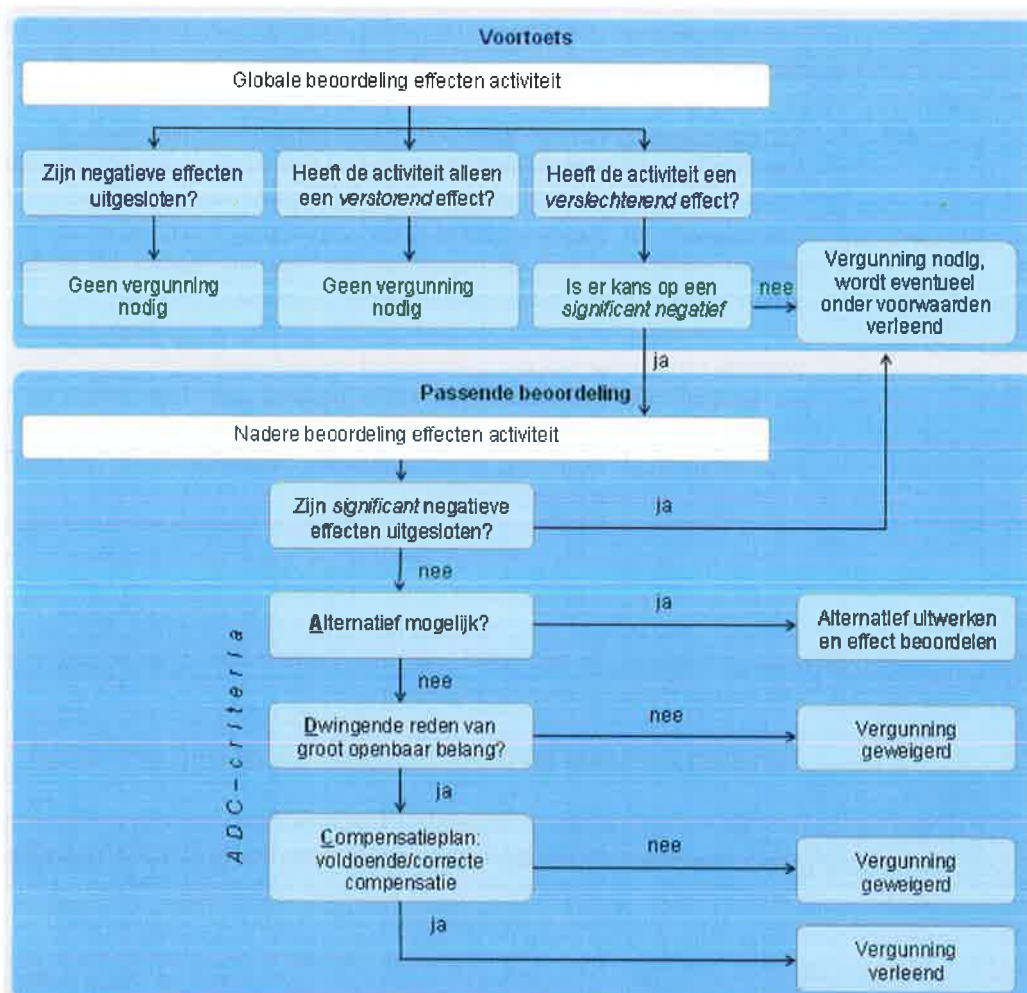
Een toekomstige wijziging, uitbreiding of nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf kan leiden tot een toename van stikstofdepositie op één of meerdere Natura2000-gebieden. Een uitbreiding of nieuwvestiging die leidt tot een toename van de N-depositie is volgens het vigerende wettelijke kader van de Natuurbeschermingswet niet mogelijk, omdat sprake is van een significant negatief effect. In dat geval moet bij een Natuurbeschermingswetvergunningaanvraag de ADC-criteria doorlopen worden. Dergelijke individuele agrarische ontwikkelingen (nieuwvestiging, wijziging en uitbreiding) voldoen niet aan het criterium van dwingende reden van groot openbaar belang, zodat een vergunning niet verleend zal worden (zie figuur 2.1).

- De activiteit heeft *geen negatief effect*: er is geen vergunning nodig
- De activiteit heeft een *verstorend effect*: er is geen vergunning nodig
- De activiteit heeft een *verslechterend effect*: een vergunning is nodig en wordt verleend (eventueel onder voorwaarden) als bevoegd gezag van mening is dat ondanks het verslechterende effect de activiteit toch plaats dient te vinden.
- De activiteit heeft een *significant negatief effect*: een vergunning is nodig en wordt verleend als er een passende beoordeling is uitgevoerd en er aan de ADC-criteria (Alternatieven, Dwingende redenen van openbaar belang en Compensatie) wordt voldaan én bevoegd gezag van mening is dat ondanks het effect de activiteit toch plaats dient te vinden.

Een verstorend effect is een effect dat per definitie tijdelijk is en waarbij nadat de activiteit is afgerond de natuurlijke situatie weer terugkeert. Er is dus geen sprake van een permanent effect op de instandhoudingsdoelen.

Een verslechterend effect is een permanent effect waarbij tenminste één of meer instandhoudingsdoelen negatief wordt beïnvloed. Verslechtering kan ook optreden bij een verstorend effect dat gedurende een zodanig lange periode plaatsvindt dat geen sprake meer is van een tijdelijk effect.

Een significant negatief effect is een effect waarbij tenminste één of meer van de instandhoudingsdoelen zo wordt beïnvloed dat deze niet meer realiseerbaar zijn.

Figuur 2.1. Schematische weergave van procedure voor effectbeoordeling en vergunning-aanvraag van een project voor Natura 2000-gebieden

2.2 De Natura 2000-gebieden

In en in de directe omgeving van de gemeente Dinkelland kwalificeren diverse gebieden zich onder Natura2000, het netwerk van Europese natuurgebieden. Het gaat om:

- Nederland
 - Springendal en Dal van de Mosbeek
 - Bergvennen en Brecklenkampse Veld
 - Achter de Voort, Agelerbroek en Votherbroek
 - Dinkelland
 - Lemselermaten
 - Lonnekermeer
 - Landgoederen Oldenzaal (buiten gemeentegrens)
- Duitsland
 - Hugelgraberheide Halle-Hesin (aansluitend op Springendal en Dal van de Mosbeek)
 - Syen-Venn
 - Weiher am Syenvenn
 - Tillenberge

In bijlage 2 is de ligging van de Nederlandse Natura 2000-gebieden ten opzichte van de gemeentegrens van Dinkelland weergegeven. Bovenstaande nummering correspondeert met de nummering op de kaart.

De gebieden zijn allen aangemeld onder de Europese Habitatrichtlijn. Geen van de gebieden is aangewezen onder de Europese Vogelrichtlijn. Wel is er een Beschermd Natuurmonument binnen de invloedssfeer van het onderhavige initiatief, te weten de Snoeyinksbeek. Dit gebied maakt onderdeel uit van de Natura2000-gebieden Dinkelland en Landgoederen Oldenzaal. De status van het Beschermd Natuurmonument vervalt daarom bij de definitieve aanwijzing van deze gebieden (art. 10a). De doelstelling ten aanzien van behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zijn reeds opgenomen in de instandhoudingsdoelen in de (ontwerp) aanwijzingsbesluiten van de Natura2000-gebieden Dinkelland en Landgoederen Oldenzaal.

In het vervolg van dit hoofdstuk worden deze gebieden, met uitzondering van de gebieden in Duitsland, kort ingeleid en worden de instandhoudingsdoelen van de samenvatting weergegeven. In onderstaand kader wordt de term 'instandhoudingsdoelen' nader toegelicht in relatie tot een effectbeoordeling in een Nb-wet vergunningprocedure.

De teksten in het vervolg van dit hoofdstuk zijn afkomstig uit de nota van toelichting bij het ontwerpbesluit van de betreffende N2000-gebieden en van de website van ministerie van LNV.

Instandhoudingsdoelen

Onderstaande tekst is, afkomstig uit de notitie: 'Nadere uitleg van het begrip 'significantie gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet', versie 16-12-2008, Steunpunt Natura2000, tenzij anders vermeld.

Met de instandhoudingsdoelen worden de in de nota van toelichting bij het (ontwerp)aanwijzingsbesluit opgenomen 'instandhoudingsdoelen' genoemd, bestaande uit: algemene doelen, doelen voor habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn, doelen voor soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn, doelen voor broedvogels van bijlage I van de Vogelrichtlijn en niet-broedvogels vanwege art. 4.2 van de Vogelrichtlijn.

De Habitatrichtlijn stelt dat voor alle habitattypen en soorten die in een Natura2000-gebied voorkomen en waarvan het voorkomen niet verwaarloosbaar klein is, maatregelen genomen moeten worden om deze waarden te beschermen. Voor al deze waarden moeten dus ook instandhoudingsdoelen worden geformuleerd. Dit betekent dat de instandhoudingsdoelen zich niet kunnen beperken tot alleen de habitattypen en soorten die hebben geleid tot de selectie van de Natura2000-gebieden. Dit verklaart waarom er voor meer soorten en habitattypen instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd dan

waarvoor de Natura2000-gebieden eerder zijn aangemeld bij de Europese Commissie (Provincie Overijssel, 2008).

Algemene doelen

De algemene doelen zijn geformuleerd in kwalitatieve termen en ze zijn voor elk Natura 2000-gebied identiek en zijn onder meer gericht op de samenhang van het Natura 2000-netwerk en op omgevingsfactoren die van invloed zijn op de in de gebieden te beschermen habitattypen en soorten.

Doelen voor Habitattypen en soorten

De instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen zijn beschreven in de volgende termen:

- behoud of uitbreiding van de oppervlakte;
- behoud of verbetering van de kwaliteit;

In sommige gevallen is in de instandhoudingsdoelstelling opgenomen dat de oppervlakte mag afnemen ten gunste van het bereiken van een met name genoemd ander habitatype of een soort (de zogenoemde 'ten gunste van'-formulering). De instandhoudingsdoelstellingen voor soorten zijn beschreven in de volgende termen:

- behoud of uitbreiding van de omvang van het leefgebied;
- behoud of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied;
- behoud of uitbreiding van de populatie.

Voor het leefgebied is soms ook een doel voor verspreiding van het leefgebied geformuleerd. De doelen voor leefgebied en populatieomvang zijn aan elkaar gekoppeld, bijvoorbeeld: "behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie".

Bij veel soorten is het woord 'populatie' gespecificeerd met "bestaande uit ten minste...", en dan volgt bijvoorbeeld een sleutelpopulatie (of een 'duurzame populatie') met een bepaald aantal volwassen individuen.

Kernopgaven en Complementaire doelen

Deze twee begrippen vallen buiten de definitie van de instandhoudingsdoelen, maar wel binnen de reikwijdte ervan

De 'Kernopgaven' zijn gebiedsgewijs toebedeeld in een eerder stadium van de besluitprocedure voor aanwijzing van Natura2000-gebieden (het zg. Natura2000 Doelendocument). Kernopgaven maken geen onderdeel uit van een aanwijzingsbesluit. Wel wordt er naar verwezen, omdat ze belangrijk zijn voor het stellen van prioriteiten bij de bescherming en het nemen van maatregelen.

Voor een beperkt aantal habitattypen en soorten is om een aantal redenen er voor gekozen zg. Complementaire doelen te formuleren op basis van artikel 1 0a, lid 3 van de Natuurbeschermingswet. Het betreft met name habitattypen en soorten waarvoor Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid heeft wat betreft relatief belang en de mate waarin de habitattypen en soorten onder druk staan. Voor de formulering van deze complementaire doelen worden twee categorieën onderscheiden:

- Categorie 1: Voor soorten en habitattypen met een zeer ongunstige staat van instandhouding én voor soorten en habitattypen met een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding zijn Habitatrichtlijndoelen toegekend aan Vogelrichtlijngebieden én Vogelrichtlijndoelen aan Habitatrichtlijngebieden.
- Categorie 2: Voor soorten en habitattypen met een zeer ongunstige staat van instandhouding waarvoor in concrete gebieden goede kansen aanwezig zijn voor de vestiging van een populatie of de ontwikkeling van een habitatype zijn complementaire doelen geformuleerd. Deze doelen zijn alleen toegekend aan Habitatrichtlijngebieden.

De complementaire doelen zijn opgenomen in de nota van toelichting van het (ontwerp)aanwijsbesluit van de Natura2000-gebieden.

2.3 Springendal en Dal van de Mosbeek

In het noordwesten van de gemeente ligt het gebied Springendal en Dal van de Mosbeek. Slechts een klein deel van het gebied valt binnen de gemeentegrenzen.

Het gebied ligt op de stuwwal van Ootmarsum en dankt zijn grote verscheidenheid voor een belangrijk deel aan het aanwezige reliëf met opgestuwde heuvelruggen, waarin een aantal erosiedalen is uitgeschuurd. In de dalen is het oude kleinschalige cultuurlandschap met een afwisseling van bos, heide en beekjes herkenbaar. Keileem afzettingen en glauconiethoudende kleien in de ondergrond maken het gebied zeer gevarieerd en rijk aan bronnen. In het Springendal, het dal van de Mosbeek en Hazelbekke vinden we natte schraalgraslanden (waaronder kalkmoeras en trilveenvegetaties), bronnetjesbos, jeneverbesstruweel, droge en

vochtige heiden en heischrale graslanden. De graslanden en heiden worden afgewisseld met bos, struweel en houtwallen (website LNV).

In tabel 2.1 staan de beschermde habitattypen en –soorten van dit Natura2000-gebied en hun instandhoudingdoelen samengevat weergegeven.

Tabel 2.1 Beschermde habitattypen en –soorten van het Natura2000-gebied Springendal en Dal van de Mosbeek. Een verklaring voor de gebruikte symbolen wordt gegeven in het tekstkader.

	SVI	Doelst.	Doelst.	Doelst.
	Landelijk	Opp.	Kwal.	Pop.
Habitattypen				
H4010	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	>
H4030	Droge heiden	--	>	>
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	>	>
H6230	*Heischrale graslanden	--	>	=
H6410	Blauwgraslanden	--	>	>
H7140	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	>	>
H7230	Kalkmoerassen	--	>	>
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	-	=	>
H9190	Oude eikenbossen	-	=	=
H91E0	*Vochtige alluviale bossen	-	>	>
Habitatsoorten				
H1083	Vliegend hert	-	>	=
H1096	Beekprik	--	>	>
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=
H1166	Kamsalamander	-	=	=
H1831	Drijvende waterweegbree	-	=	=

* Prioritaire habitattypen volgens de Habitatrichtlijn; voor deze habitattypen gelden iets andere criteria bij de selectie van Natura2000-gebieden en een zwaarder beschermingsregime onder de Natuurbeschermingswet.

Tabel 2.2 Legenda bij Tabel 2.1 en Tabel 2.3 t/m Tabel 2.8

Landelijke staat van Instandhouding	
+	gunstig
-	matig gunstig
--	zeer ongunstig
Habitattypen	
<i>Doelstelling voor oppervlakte en/of kwaliteit</i>	
=	behoud
>	uitbreiding
= (>)	uitbreiding met behoud van de goed ontwikkelde locaties
<	vermindering is toegestaan, ten gunste van met name genoemd de habitatype of soort
= (<)	achteruitgang ten gunste van ander habitatype of soort toegestaan
Habitatsoorten	
<i>Doelstelling voor leefgebied en/of omvang populatie</i>	
=	behoud
>	uitbreiding/verbetering
<	vermindering is toegestaan
= (<)	achteruitgang ten gunste van ander habitatype of soort toegestaan

Onderstaand zijn de kernopgaven voor dit gebied weergegeven, waarbij wordt aangegeven op welk habitatype en/of soort deze opgave van toepassing is (cursief).

5.02 Herstel Beeklopen

Herstel beeklopen met natuurlijke morfologie, dynamiek en waterkwaliteit, op landschapsschaal, o.a. t.b.v. Gaffelibel, *Beekprik*, Rivierprik, Rivierdonderpad met name: Drentsche Aa, Swalm, Dinkel en Roer.

5.03 Kalkmoerassen en trilvenen

Herstel kwaliteit en uitbreiding areaal van *kalkmoerassen* en *overgangs- en trilvenen (trilvenen)*, in mozaïek met schraalgraslanden.

5.06 Beekdalflanken

Ontwikkelen van kleinschalige mozaïeken van *heischrale graslanden* en *blauwgraslanden* met andere beekdalgraslanden en met *vochtige heiden (hogere zandgronden)* op de beekdalflank t.b.v. herpetofauna en insecten.

5.07 Vochtige alluviale bossen

Herstel kwaliteit en vergroting areaal *vochtige alluviale bossen* (essen-iepenbossen) en (*beekbegeleidende bossen*) en behoud leefgebied Zeggekorfsak.

2.4 **Bergvennen en Brecklenkampse Veld**

In het noordoosten van de gemeente, langs de Duitse grens ligt het Natura2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld.

Het gebied bestaat uit drie delen en omvat vennen, vochtige heiden en heischrale graslanden met jeneverbesstruwelen. De Bergvennen is een heidegebied op dekzandruggen met daarin een aantal grote zwakgebufferde vennen. De hydrologie van deze vennen wordt op kunstmatige wijze op orde gehouden: in de winter wordt grondwater opgepompt om de benodigde buffering te kunnen leveren. Langs de vennen liggen smalle gordels met overgang van natte naar droge heide. Langs één van de vennen groeit gageelstruweel. Het Brecklenkampse Veld ligt direct ten noorden van de Bergvennen en betreft een geaccidenteerd landschap met dekzandruggen waarin rijke gradiënten van heide naar schraallanden en laagten met oeverkruidbegroeiing optreden. Ook komen hier vochtige eiken-berkenbossen voor. Hier zijn recentelijk succesvolle herstelmaatregelen uitgevoerd. Op de flanken van de ruggen ligt heischraalgrasland en blauwgrasland. Deze zone wordt gevoed door basenrijke kwel en wordt niet of kortstondig geïnundeerd. De Vetpot is een terrein waar vroeger soortgelijke gradiënten voorkwamen die echter zijn aangetast door verdroging. Naast de overgebleven natte heide zijn rietlanden, gageel- en wilgenstruwelen en vochtig en droog eiken-berkenbos aanwezig. Het ven is verzuurd. (website LNV).

In tabel 2.3 staan de beschermde habitattypen van dit Natura2000-gebied en hun instandhoudingsdoelen samengevat weergegeven.

Tabel 2.3 Beschermde habitattypen en –soorten van het Natura2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld.

		SVI	Doelst.	Doelst.
		Landelijk	Opp.	Kwal.
Habitattypen				
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	=	=
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	--	>	=
H3130	Zwakgebufferde vennen	-	=	=
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	=
H4030	Droge heiden	--	>	=
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	=
H6230	*Heischrale graslanden	--	>	>
H6410	Blauwgraslanden	--	>	>

Een verklaring voor de gebruikte symbolen wordt gegeven in tabel 2.2.

* Prioritaire habitattypen volgens de Habitatrichtlijn; voor deze habitattypen gelden iets andere criteria bij de selectie van Natura2000-gebieden en een zwaarder beschermingsregime onder de Natuurbeschermingswet.

Hieronder staan de kernopgaven voor dit gebied weergegeven, waarbij wordt aangegeven op welk habitatype en/of soort deze opgave van toepassing is (cursief).

6.01 Zeer zwakgebufferde vennen

Herstel en duurzaam behoud van grote zeer zwak gebufferde vennen in grote open heidevelden.

6.02 Zwak gebufferde vennen

Kwaliteitsverbetering (ook latere successiestadia) van zwakgebufferde vennen mede als habitat voor gevlekte Witsnuilibel en Geoorde fuut.

6.05 Natte heiden

Kwaliteitsverbetering en vergroting oppervlakte vochtige heiden en pioniervegetaties met Snavelbiezen en actieve hoogvenen (heideveentjes).

6.06 Schrale graslanden

Kwaliteitsverbetering en (indien mogelijk) oppervlakte uitbreiding heischrale graslanden en blauwgraslanden in kansrijke situaties (op schrale leemhoudende zandgronden).

2.5 **Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek**

Deze drie loofbosgebieden liggen in het hart van de gemeente. Door de plaatselijke aanwezigheid van kalkrijke leem in de ondergrond en door het waterregime zijn dit vanouds zeer soortenrijke gebieden. Achter de Voort bestaat uit twee deelgebieden. Het Loomanskamp is een eiken-haagbeukenbos en vogelkers-essenbos, Asbroek is een natter bos met tussenliggende graslandjes en enkele poelen. Agelerbroek is een elzenbroekbos met daarin enkele graslandjes, moerassen en een voormalige eendenkooi. Voltherbroek bevat een uitgestrekt moerasbos (elzenbroekbos) en vochtige graslanden (website LNV).

In tabel 2.4 staan de beschermde habitattypen en -soorten van dit Natura2000-gebied en hun instandhoudingsdoelen samengevat weergegeven.

Tabel 2.4 Beschermde habitattypen en –soorten van het Natura 2000-gebied Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek.

	SVI Landelijk	Doelst. Opp..	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.
Habitattypen				
H6410 Blauwgraslanden	--	=	=	
H9160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	--	=	=	
H91E0C *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	>	>	
Habitatsoorten				
H1016 Zeggekorfslak	--	>	>	>
H1166 Kamsalamander	-	>	>	=

Een verklaring voor de gebruikte symbolen wordt gegeven in tabel 2.2.

* Prioritaire habitattypen volgens de Habitatrichtlijn; voor deze habitattypen gelden iets andere criteria bij de selectie van Natura2000-gebieden en een zwaarder beschermingsregime onder de Natuurbeschermingswet.

Hieronder staan de kernopgaven voor dit gebied weergegeven, waarbij wordt aangegeven op welk habitatype en/of soort deze opgave van toepassing is (cursief).

5.07 Vochtige alluviale bossen

Herstel kwaliteit en vergroting areaal *vochtige alluviale bossen* (essen-iepenbossen) en (*beekbegeleidende bossen*) en behoud leefgebied *Zeggekorfslak*

5.08 Eiken-haagbeuken-bossen

Vergroting areaal, behoud vegetatiestructuur en herstel kwaliteit en vergroting areaal *eiken-haagbeukenbossen* (*hogere zandgronden*).

2.6 Dinkelland

De grenzen van dit Natura2000-gebied vallen in het westen van de gemeente voor een klein deel binnen de gemeentegrenzen. Het gebied bestaat uit het beekdal van de Dinkel met een aantal zijbeken, waaronder het oostelijk deel van het beekdal van de Snoeijinksbeek, en een drietal gevarieerde heideterreinen langs de Puntbeek en Rammelbeek, te weten Punthuizen, Stroothuizen en het Beunir Achterveld. De Dinkel is een kleine laaglandrivier. Bovenstrooms van de aftakking van het Omleidingskanaal heeft de Dinkel een vrij natuurlijke hydrodynamiek. Benedenstrooms van deze aftakking is de hydrodynamiek sterk gereguleerd. Landschappelijk is het een gaaf beekdal, gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, bossen en vochtige en schrale graslanden en heideterreinen. De losliggende delen nabij Punthuizen bestaan uit vochtige en droge heide en heischrale graslanden en blauwgraslanden, afgewisseld met bosjes. (website LNV)

In tabel 2.5 staan de beschermde habitattypen en -soorten van dit Natura2000-gebied en hun instandhoudingsdoelen samengevat weergegeven.

Tabel 2.5 Beschermde habitattypen en -soorten van het Natura2000-gebied Dinkelland.

	SVI Landelijk	Doelst. Opp..	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.
Habitattypen				
H3130 Zwakgebufferde vennen	-	=	>	
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	>	
H4030 Droge heiden	--	>	=	
H6120 *Stroomdalgraslanden	--	>	>	
H6230 *Heischrale graslanden	--	=	=	
H6410 Blauwgraslanden	--	>	>	
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	--	=	=	
H91E0C *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	=	>	
Habitatsoorten				
H1163 Rivierdonderpad	-	=	=	=

Een verklaring voor de gebruikte symbolen wordt gegeven in tabel 2.2.

* Prioritaire habitattypen volgens de Habitatrictlijn; voor deze habitattypen gelden iets andere criteria bij de selectie van Natura2000-gebieden en een zwaarder beschermingsregime onder de Natuurbeschermingswet.

Hieronder staan de kernopgaven voor dit gebied weergegeven, waarbij wordt aangegeven op welk habitatype en/of soort deze opgave van toepassing is (cursief).

5.02 Herstel Beeklopen

Herstel beeklopen met natuurlijke morfologie, dynamiek en waterkwaliteit, op landschapsschaal, o.a. t.b.v. Gaffelibel, Beekprik, Rivierprik, Rivierdonderpad met name: Drentsche Aa, Swalm, Dinkel en Roer.

5.06 Beekdalflanken

Ontwikkelen van kleinschalige mozaïeken van heischrale graslanden en blauwgraslanden met andere beekdalgraslanden en met vochtige heiden (hogere zandgronden) op de beekdalflank t.b.v. herpetofauna en insecten.

5.07 Vochtige alluviale bossen

Herstel kwaliteit en vergroting areaal vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen) en (beekbegeleidende bossen) en behoud leefgebied Zeggekorfslak.

In dit gebied is het oostelijke deel van het Beschermd Natuurmonument Snoeyinksbeek gelegen (c.a. 10 ha). Het westelijke deel valt onder het Natura2000-gebied Landgoederen Oldenzaal. Het Beschermd Natuurmonument is volledig buiten de gemeente Dinkelland gelegen.

De Snoeyinksbeek, een zijbeek van de Dinkel, kreeg de beschermde status met de volgende argumenten:

- het is een gebied met grote natuurwetenschappelijke betekenis;
- de aan de beek grenzende terreinen hebben een directe relatie met de beek;
- er is een grote verscheidenheid in milieufactoren aanwezig;
- de beek heeft een zeer grote hydrobiologische waarde die tot uiting komt in het voorkomen van zeldzame insectensoorten en het Bermpje (een beschermde vissoort);
- het Boerskottenbos aan de bovenloop is van grote mycologische betekenis;
- het is een gebied dat van belang is vanuit het oogpunt van natuurschoon;
- onder de wezenlijke kenmerken van het gebied worden ook verstaan de geomorfologie, het bodemprofiel, de waterhuishouding, het bestaande cultuurpatroon en de aanwezige rust (voor vogels).

2.7 Lemselermaten

Dit gebied ligt in het zuidoostelijke deel van de gemeente Dinkelland. Het gebied bevat vochtige heiden, schrale graslanden en moerasbos. Het ligt langs de Weerselerbeek en Dollandbeek, aan de westelijke voet van de stuwwal van Oldenzaal. In dit reliëfrijke, kleinschalige landschap treedt op laaggelegen plekken basenrijk grondwater uit. In het verleden lag hier een reeks van maten met orchideeënrijk kalkmoeras, maar van deze soortenrijke graslanden resteert nog een enkel maatje (website LNV).

In tabel 2.6 staan de beschermde habitattypen en -soorten van dit Natura 2000-gebied en hun instandhoudingsdoelen samengevat weergegeven.

Tabel 2.6 Beschermde habitattypen en -soorten van het Natura2000-gebied Lemselermaten.

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.
Habitattypen					
H3130	Zwakgebufferde vennen	-	=	=	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>	
H4030	Droge heiden	--	>	>	
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	>	>	
H7230	Kalkmoerassen	--	>	=	

H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	= (<)	>	
Habitatsorten					
H1016	Zeggekorfslak	--	=	>	=

Een verklaring voor de gebruikte symbolen wordt gegeven in tabel 2.2.

* Prioritaire habitattypen volgens de Habitatrichtlijn; voor deze habitattypen gelden iets andere criteria bij de selectie van Natura2000-gebieden en een zwaarder beschermingsregime onder de Natuurbeschermingswet.

Hieronder staan de kernopgaven voor dit gebied weergegeven, waarbij wordt aangegeven op welk habitatype en/of soort deze opgave van toepassing is (cursief).

5.03 Kalkmoerassen en trilvenen

Herstel kwaliteit en uitbreiding areaal van kalkmoerassen en overgangs- en trilvenen (trilvenen), in mozaïek met schraalgraslanden.

5.06 Beekdalflanken

Ontwikkelen van kleinschalige mozaïeken van heischrale graslanden en blauwgraslanden met andere beekdalgraslanden en met vochtige heiden (hogere zandgronden) op de beekdalflank t.b.v. herpetofauna en insecten.

5.07 Vochtige alluviale bossen

Herstel kwaliteit en vergroting areaal vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen) en (beekbegeleidende bossen) en behoud leefgebied Zeggekorfslak.

2.8 Landgoederen Oldenzaal

Het Natura2000-gebied Landgoederen Oldenzaal ligt buiten de gemeente Dinkelland.

Het gebied ligt aan de voet van de stuwwal van Oldenzaal tussen Oldenzaal, Losser en Lutte. Het zuidelijk deel omvat het westelijk deel van het beekdal van de Snoeijinksbeek, gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, opgaand geboomte, bossen en vochtige en schrale graslanden en heideterreinen. De bossen bestaan uit eiken-berkenbos, beuken-eikenbos, eiken-haagbeukenbos en elzen-vogelkersbos. Voorts komen doornstruwelen voor en restanten van droge rivierduingraslanden. In het gebied liggen een aantal landgoederen die bestaan uit een afwisseling van naald- en loofbos, houtwallen, weilanden en akkers. Een groot deel van het gebied bestaat uit oud beuken- en eikenbos. In Boerskotten ontspringt de Snoeijinksbeek. In het noordelijk deel ligt een heuvelachtig terrein met een afwisseling van oude loof- en naaldbossen, graslanden (waaronder dotterbloemhooilanden), houtwallen en boerderijen. Aan de voet van de Tankenberg liggen enkele bronnen (website LNV).

In tabel 2.7 staan de beschermde habitattypen en -soorten van dit Natura2000-gebied en hun instandhoudingsdoelen samengevat weergegeven.

Tabel 2.7 Beschermde habitattypen en -soorten van het Natura2000-gebied Landgoederen Oldenzaal.

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.
Habitattypen					
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	--	>	=	
H9190	Oude eikenbossen	-	>	>	
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	=	=	
Habitatsorten					
H1166	Kamsalamander	-	>	=	>

Een verklaring voor de gebruikte symbolen wordt gegeven in tabel 2.2.

* Prioritaire habitattypen volgens de Habitatrichtlijn; voor deze habitattypen gelden iets andere criteria bij de selectie van Natura2000-gebieden en een zwaarder beschermingsregime onder de Natuurbeschermingswet.

Hieronder staan de kernopgaven voor dit gebied weergegeven, waarbij wordt aangegeven op welk habitatype en/of soort deze opgave van toepassing is (cursief).

6.07 Eiken-haagbeukenbossen

Verbeteren kwaliteit en voorzover mogelijk uitbreiding areaal *eiken-haagbeukbossen (hogere zandgronden)*.

In dit gebied is het westelijke deel van het Beschermd Natuurmonument Snoeyinksbeek gelegen (c.a. 32 ha). Het oostelijke deel valt onder het Natura2000-gebied Dinkelland. In paragraaf 2.6 zijn de beschermde waarden vanuit het Beschermd Natuurmonument weergegeven.

2.9 Lonnekermeer

In het zuidelijkste punt van de gemeente Dinkelland ligt het Natura2000-gebied Lonnekermeer. Dit gebied is een relatief jong landgoed waar een tweetal gegraven waterplassen in liggen. Deze oligotrofe tot mesotrofe meren herbergen zeldzame pionierbegroeiing. Naast het landgoed beslaat het gebied ook het aangrenzende 'De Wildernis', een kleinschalig beekdallandschap met vochtige en droge heiden, heischrale graslanden, blauwgraslanden en dotterbloemhooiland. Aan de oostzijde zijn heideveldjes te vinden. (website LNV)

In tabel 2.8 staan de beschermde habitattypen en -soorten van dit Natura2000-gebied en hun instandhoudingsdoelen samengevat weergegeven.

Tabel 2.8 Beschermde habitattypen en -soorten van het Natura 2000-gebied Lonnekermeer.

		SVI	Doelst.	Doelst.	Doelst.
		Landelijk	Opp.	Kwal.	Pop.
Habitattypen					
H3130	Zwakgebufferde vennen	-	=	>	
H3160	Zure vennen	-	=	=	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	=	
H4030	Droge heiden	--	>	>	
H6230	*Heischrale graslanden	--	=	=	
H6410	Blauwgraslanden	--	=	=	
Habitatsoorten					
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	--	=	=	>

Een verklaring voor de gebruikte symbolen wordt gegeven in tabel 2.2.

* Prioritaire habitattypen volgens de Habitatrichtlijn; voor deze habitattypen gelden iets andere criteria bij de selectie van Natura 2000-gebieden en een zwaarder beschermingsregime onder de Natuurbeschermingswet.

Hieronder staan de kernopgaven voor dit gebied weergegeven, waarbij wordt aangegeven op welk habitatype en/of soort deze opgave van toepassing is (cursief).

6.02 Zwak gebufferde vennen

Kwaliteitsverbetering (ook latere successiestadia) van *zwakgebufferde vennen* mede als habitat voor *Gevlekte witsnuitlibel* en Geoorde fuut A008.

6.06 Schrale graslanden

Kwaliteitsverbetering en (indien mogelijk) oppervlakte uitbreiding *heischrale graslanden* en *blauwgraslanden* in kansrijke situaties (op schrale leemhoudende zandgronden).

2.10 Samenvatting van beschermde waarden

In tabel 2.9 zijn de beschermde habitattypen en soorten voor de alle N2000-gebieden die in dit hoofdstuk aan de orde zijn geweest samengevat weergegeven.

Tabel 2.9 Beschermde habitattypen en –soorten van alle Natura2000-gebieden samengevat weergegeven.

		Springendal	Bergvennen	Achter de Voort	Dinkelland	Lemselmaten	Landg. Oldenzaal	Lonnekermeer
Habitattypen								
H2310	Stuifzandheiden met struikhei		X					
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen		X					X
H3130	Zwak gebufferde vennen		X		X	X		
H3160	Zure vennen							X
H4010_A	Vochtige heide	X	X		X	X		X
H4030	Droge heide	X	X		X	X		X
H5130	Jeneverbesstruwelen	X	X					
H6120*	Stroomdalgraslanden				X			
H6230*	Heischrale graslanden	X	X		X			X
H6410	Blauwgraslanden	X	X	X	X			X
H7140_A	Overgangs- en trilvenen	X				X		
H7150	Pioniervegetaties met snavelbies				X			
H7230	Kalkmoerassen	X				X		
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	X						
H9160_A	Eiken-haagbeukenbossen			X			X	
H9190	Oude eikenbossen	X					X	
H91E0_C	Vochtige alluviale bossen	X		X	X	X	X	
Habitatsoorten								
H1016	Zeggekorfslak			X		X		
H1042	Gevlekte witsnuitlibel							X
H1083	Vliegend hert	X						
H1096	Beekprik	X						
H1149	Kleine modderkruiper	X						
H1163	Rivierdonderpad				X			
H1166	Kamsalamander	X		X			X	
H1831	Drijvende waterweegbree	X						

* Prioritaire habitattypen volgens de Habitatrictlijn; voor deze habitattypen gelden iets andere criteria bij de selectie van Natura2000-gebieden en een zwaarder beschermingsregime onder de Natuurbeschermingswet.

3 NATURA 2000 EN AMMONIAK

3.1 Stikstofproblematiek

Ammoniak (NH₃) en stikstofoxiden (NO_x) zijn beiden stikstofverbindingen die een vermestend en verzurend effect kunnen hebben op het milieu. De belangrijkste bronnen van de stikstofdepositie zijn landbouw, verkeer en industrie. Circa 30% van de totale stikstofdepositie in Nederland komt daarbij uit het buitenland. Het verkeer is de belangrijkste bron van stikstofoxiden. De industrie en de energiesector zijn andere belangrijke bronnen. De landbouw draagt voor ca. 90% bij aan de ammoniakdepositie in Nederland. De belangrijkste agrarische bronnen zijn veestallen, toediening van dierlijke en kunstmest, beweiding en mestopslag (zie tabel 3.1).

Tabel 3.1 Ammoniakemissie in Nederland uit de landbouw in miljoen kg NH₃, 2006 naar emissiebron en diersoort (bron: MNP EmissieRegistratie)

	Stal en opslag	Weide	Aanwenden	Totaal
Kunstmest			12,0	12,0
Veeteelt overige	3,2	1,6	3,8	8,6
Veeteelt pluimvee	13,4	nvt	3,6	17,0
Veeteelt rundvee	22,1	6,6	20,3	49,1
Veeteelt varkens	20,7	nvt	12,6	33,3
Totaal	59,4	8,2	52,3	120

De landelijk gemiddelde stikstofdepositie lag tot halverwege de jaren '90 vrij constant rond de 3.000 mol stikstof per hectare per jaar. Vanaf 1994 is de depositie gedaald naar 2.100 mol en sindsdien min of meer constant (Bron MNP, Milieu en Natuurcompendium 2007). Recente wettelijke milieumaatregelen zoals de AMvB Huisvesting en de IPPC-richtlijn, diverse maatregelen als luchtwassers en verandering van voerspoor en beleid ten aanzien van Natura2000, zullen het komende decennium gaan zorgen voor een verdere afname van de depositie.

Overmatige stikstofdepositie leidt tot een verstoring van de voedingsstoffenbalans in de bodem en verontreiniging van grond- en oppervlaktewater, wat uiteindelijk leidt tot het verdwijnen van karakteristieke soorten in bossen en natuurterreinen. De hoeveelheid depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder aantoonbare schade te ondervinden, wordt de kritische depositiewaarde of kritische belasting genoemd, uitgedrukt in mol stikstof (N) per hectare per jaar. Het meest kwetsbaar zijn hoogvenen en voedselarme vennen.

Alle habitattypen van de in of nabij de gemeente Dinkelland gelegen Natura2000-gebieden laten momenteel een overschrijding van de kritische depositiewaarde van stikstof zien. Een deel van deze stikstofdepositie is afkomstig van agrarische bedrijven uit de gemeente zelf. Uit praktijkmetingen en berekeningen met modellen blijkt dat het overgrote deel van de uitgestoten ammoniak door agrarische bedrijven binnen een straal van drie kilometer rond het emissiepunt weer neerdaalt op de bodem of de vegetatie (Gies *et al.* 2008).

3.2 Beleid vermindering ammoniakemissie

Het Rijksbeleid ten aanzien van het verminderen van de uitstoot van ammoniak en andere stikstofhoudende stoffen is vormgegeven in twee sporen, namelijk:

Een generiek emissiebeleid waarbij eisen gesteld worden aan emissiearme stallen, mestopslag en aanwending van dierlijke mest;

Een hierop aanvullend gebiedsgericht beleid, waarin emissiebeperkingen worden opgelegd rond verzuringsgevoelige gebieden.

Nederland reguleert de ammoniakemissie uit opslagen, bij aanwending en uit stallen generiek met respectievelijk het besluit mestbassins milieubeheer, het Besluit gebruik meststoffen en het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (kortweg de AMvB Huisvesting). Voor de rundveehouderijsector wordt nagedacht over de ontwikkeling van het veevoerspoor.

Uit een enquête bij de Landbouwtelling2000 bleek dat vrijwel alle mest inmiddels emissiearm wordt uitgereden. De AMvB Huisvesting is echter pas recent geïmplementeerd en een emissiearm veevoerspoor wordt - met uitzondering van de biologische landbouw - nog nauwelijks toegepast.

Aanvullende bescherming wordt gerealiseerd door de zoneringsmaatregel in de Wet Ammoniak en Veehouderij (Wav). De Wav legt beperkingen op in een zone van 250 meter rond verzuringsgevoelige natuur die begrensd is als EHS.

Verder heeft Nederland als lidstaat van de Europese Unie te maken met Europese regelgeving. Voor alle lidstaten is een emissieplafond gesteld in 2010, voor Nederland is dit 128 kiloton. Het Rijk verwacht aan deze resultaatverplichting te kunnen voldoen via de voorgenomen generieke maatregelen en autonome ontwikkelingen.

De IPPC-richtlijn schrijft voor dat bij vergunningverlening aan grote varkens- en pluimveebedrijven geen significante effecten op natuur mogen optreden.

De Europese Vogel- en Habitatrichtlijn schrijft voor dat de kwaliteit van natuurlijke habitats binnen deze gebieden niet mogen verslechteren en er geen storende factoren mogen optreden die leiden tot significante effecten.

3.2.1 Implementatie van de AMvB Huisvesting

Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij, kortweg de AMvB Huisvesting, is in 2008 van kracht geworden. Het besluit schrijft voor dat vrijwel alle varkens- en pluimveestallen emissiearm moeten worden door gebruik van bouwtechnische voorzieningen. Voor melkvee zijn nog geen emissie-eisen voor de huisvesting vastgesteld; in plaats daarvan zijn afspraken met de sector gemaakt om het stikstofgehalte in het voer te beperken.

Varkens- en pluimveehouders zijn bij nieuwbouw vanaf 2007 verplicht hun dieren in emissiearme stallen te huisvesten, met uitzondering van biologische bedrijven. Voor bestaande stallen geldt deze eis vanaf 2010, met uitzondering van de kleine bedrijven. De kleine varkens- en pluimveebedrijven hebben uitstel tot 2013.

3.2.2 IPPC-richtlijn

Alle grote varkens- en pluimveebedrijven moeten sinds oktober 2007 conform de Europese IPPC-richtlijn de best beschikbare technieken toepassen om de emissie van ammoniak te beperken. In de praktijk hoeven alleen grote varkensbedrijven hun stallen van voor 1997 aan te passen. Reden is dat de best beschikbare technieken voor varkens- en pluimveestallen volgens de IPPC-richtlijn veelal minder vergaand zijn qua niveau van emissiereductie dan die volgens het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij.

In het kort betekent het dat bedrijven die onder de IPPC-richtlijn vallen (>2000 vleesvarkens, of >750 zeugen of >40.000 stuks pluimvee) bij een ammoniakemissie van <5.000 kg NH₃ voor het meerdere boven de 5.000 kg een extra reductie moeten toepassen. De reductie is afhankelijk van het beschikbare emissiearme stalsysteem per diercategorie. Als de 10.000 kg NH₃ wordt overschreden dan dient het meerdere zodanig te worden gereduceerd dat de inzet van luchtwassers noodzakelijk is.

Dit alles heeft als gevolg dat in veel gevallen de bestaande grote IPPC-plichtige bedrijven net als de middelgrote bedrijven pas vanaf 2010 hun dieren conform de AMvB-Huisvesting moeten huisvesten. Voor (middel)grote pluimveebedrijven met grondhuisvesting die tussen 1997 en

2002 een vergunning hebben gekregen geldt zelfs dat zij pas vanaf 2012 aan deze eisen moeten voldoen.

De uitwerking van de maatregel is zodanig dat bedrijven waarvan de ammoniakemissie van varkens en pluimvee te samen tussen de 5.000 en 10.000 kg ligt ,een extra reductie van 20% ten opzichte van de AMvB Huisvesting en ca. 60 % reductie ten opzichte van traditionele staltypen realiseren. Voor bedrijven met een ammoniakemissie van meer dan 10.000 kilo ontstaat een reductie van respectievelijk 65% ten opzichte van de AMvB Huisvesting en ca. 85 % reductie ten opzichte van traditionele staltypen. (Gies & Bleeker 2008)

3.3 Huidige situatie landbouw

Noordoost Twente is een gebied met een waardevol oud cultuurlandschap, waarin de landbouw vanouds een prominente rol speelt. De landbouwgebieden zijn nauw verweven met de natuurgebieden, de bossen, de vele landschapselementen en de diverse recreatieve ontwikkelingen. Qua verschijningsvorm komen zowel kleinschalige als meer grootschalige landbouwgebieden voor.

De landbouw wordt in Dinkelland vooral gevormd door de veehouderij, waarbij de nadruk ligt op de melkveehouderij. Hoewel het aantal in de landbouw werkzame mensen ten opzichte van andere sectoren in het buitengebied in de afgelopen tientallen jaren sterk is teruggelopen, is de landbouw nog steeds een belangrijke economische factor binnen de gemeente. Als gevolg van schaalvergroting, maar ook door een toename van het aantal intensieve bedrijven zoals boomtelers en tuinbouwers is er zelfs sprake van een toename van het absolute aantal NGE's¹.

In vergelijking met de landbouw elders in Nederland is de landbouw in Dinkelland een gezonde sector. Nog steeds vindt jaarlijks een groei plaats. Onderstaande tabellen (tabel 3.2 en tabel 3.3) geven een beeld van de situatie van de landbouw in Dinkelland. De gegevens zijn afkomstig uit de CBS-Landbouw telling en betreffen de meest recente officiële cijfers. In deze studie worden de CBS-gegevens van 2005 dan ook gehanteerd om de huidige situatie van de landbouw in de gemeente Dinkelland te beschrijven.

Tabel 3.2 Aantal, oppervlakte en aantal NGE per bedrijfstype in Dinkelland in 2005 (CBS Statline 2009)

	Aantal	Oppervlakte (ha)	Aantal NGE
Akkerbouwbedrijven	29	381	324
Tuinbouw- en teeltbedrijven	26	286	9.780
Graasdierbedrijven	535	1075	26.719
Hokdierbedrijven	62	538	3.934
Combinaties	83	1075	2.930
Totaal	735	1304	43.687

Tabel 3.3 Aantal agrarische bedrijven naar gemiddelde oppervlakte per bedrijf in 2006 (CBS Statline 2009)

Oppervlakte (ha)	Absoluut	Percentage
<10	330	45
10 - 20	144	20
20 - 30	105	14
30 - 50	119	16
50 - 100	36	4.9
> 100 ha	1	0.1
Totaal	735	100

¹ NGE staat voor Nederlandse Grootte Eenheid en is een eenheid waarin de productieomvang van een agrarisch bedrijf wordt uitgedrukt.

3.4 Huidige situatie stikstofdepositie

De stikstof-depositie in Overijssel wordt grotendeels beheerst door de bijdrage van 'achtergronddepositie'. 76% van de totale depositie is afkomstig van bronnen buiten de provincie en van niet-landbouwbronnen binnen de provincie. De overige 24% wordt bepaald door de ammoniakemissie vanuit de Overijsselse landbouw.

De ruimtelijke verspreiding van de depositie is weergegeven in figuur 3.1 en figuur 3.2. Te zien is dat de totale depositie in de omgeving van Dinkelland tot de hoogste behoort van de provincie. Ook de bijdrage vanuit de landbouw is hier relatief hoog.

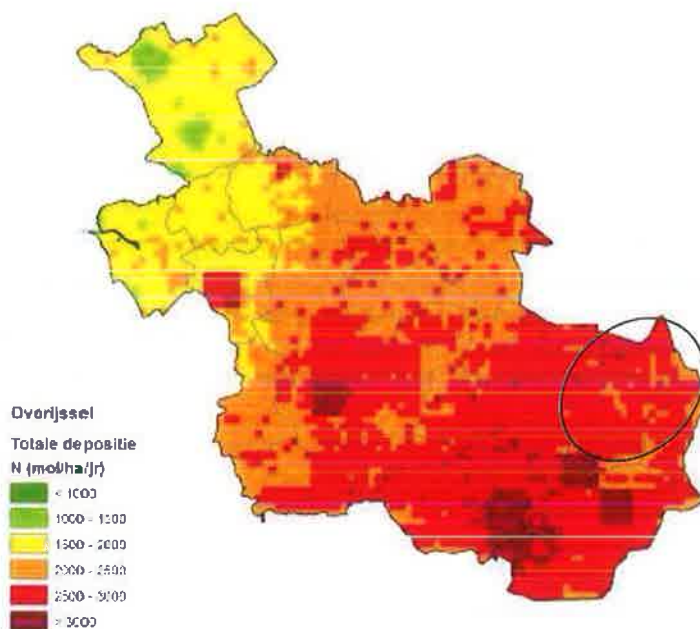

Fig 3.1 ligging van gemeente Dinkelland is globaal aangegeven met de zwarte cirkel (Gies et al. 2008)

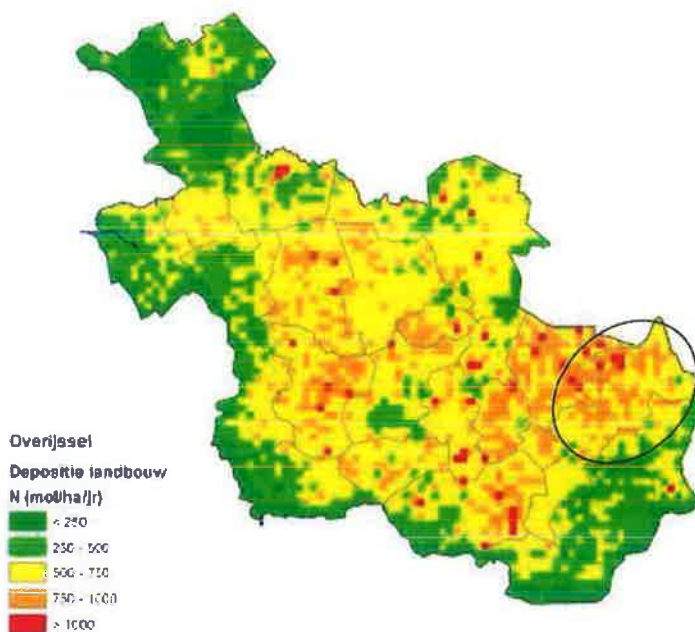

Fig 3.2 landbouwdepositie in Overijssel in 2005. De ligging van de gemeente Dinkelland is globaal aangegeven met de zwarte cirkel (Gies et al. 2008)

3.4.1 Overschrijding van kritische depositiewaarden

De gemiddelde stikstof-depositie voor de habitattypen in de Overijsselse Natura2000-gebieden bedraagt 1971 mol N/ha/jaar. Voor alle habitattypen zijn kritische depositiewaarden opgesteld. Dit is de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitatype significant wordt aangetast als gevolg van verzurende en/of vermestende stoffen (Dobben & Van Hinsberg 2008).

In tabel 3.4 zijn de kritische depositiewaarden per Natura 2000-gebied weergegeven en in Figuur 3.3 is grafisch aangegeven wat de procentuele overschrijding is van de habitattypen in Overijssel.

Tabel 3.4 Kritische depositiewaarde per habitatype (bron: Van Dobben et al. 2008)

Habitattypen	Kritische depositie-Waarde (mol N/ha/jr)	Kritische depositie-Waarde (kg N/ha/jr)	Springendal	Bergvennen	Achter de Voort	Dinkelland	Lemselmatten	Landg. Oldenzaal	Lonnekermeer
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	1100							
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	410		X					X
H3130	Zwak gebufferde vennen	410		X		X	X		
H3160	Zure vennen	410							X
H4010_A	Vochtige heide	1300	X	X		X	X		X
H4030	Droge heide	1100	X	X		X	X		X
H5130	Jeneverbesstruwelen	2180	X	X					
H6120*	Stroomdalgraslanden	1250				X			
H6230*	Heischrale graslanden	830	X	X		X			X
H6410	Blauwgraslanden	1100	X	X	X	X			X
H7140_A	Overgangs- en trilvenen	1200	X				X		
H7150	Pioniervegetaties met snavelbies	1600				X			
H7230	Kalkmoerassen	1100	X				X		
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	1400	X						
H9160_A	Eiken-haagbeukenbossen	1400			X				X
H9190	Oude eikenbossen	1100	X						X
H91E0_C	Vochtige alluviale bossen	1860	X		X	X	X		X

In Gies *et al.* (2008) is voor de Natura2000-gebieden die in en in de omgeving van gemeente Dinkelland liggen exact aangegeven wat de huidige stikstofdepositie is. Gerelateerd aan de kritische depositiewaarden van de habitattypen is vervolgens bepaald in welke mate deze habitattypen momenteel een overschrijding ondervinden. Dit is in onderstaande tabel 3.5 uitgesplitst per Natura2000-gebied.

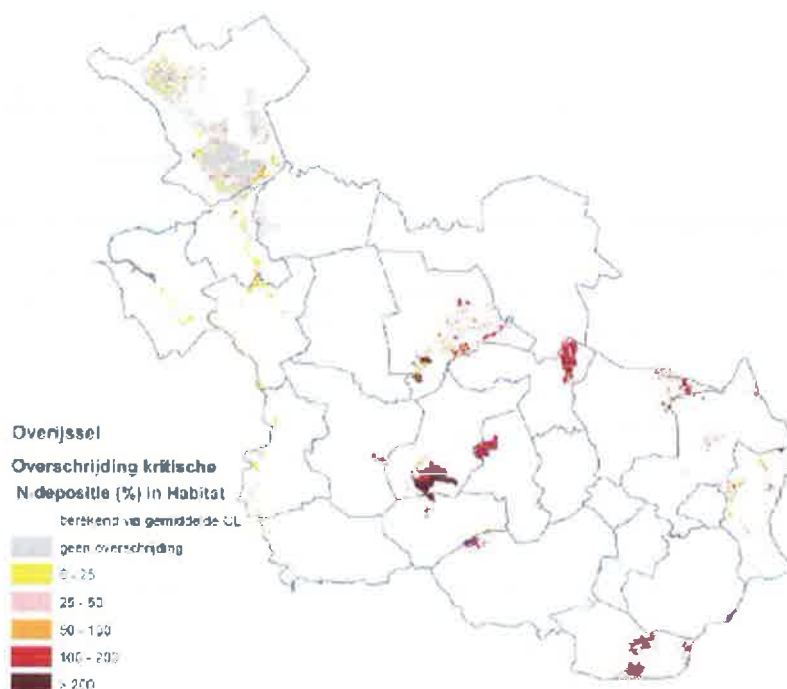
Tabel 3.5 Percentage van areaal van habitattypen binnen de Natura2000-gebieden waarvan de kritische depositie (per habitatype) wordt overschreden voor het jaar 2005 (Gies et al. 2008)

Natura 2000-gebied	Areaal (ha) ¹⁾	Gemiddelde N depositie (mol N/ha/jr)	Areaal met overschrijding (%)	Gemiddelde overschrijding van de N depositie ²⁾ (mol N/ha/jr)
Achter de Voort	122,7	2572	100	1890
Bergvennen	60	2532	100	1605

Dinkelland	221,9	2490	100	1276
Landg. Oldenzaal	177,4	2548	100	1117
Lemselermaten	20,1	2620	100	1238
Lonnekermeer	37,8	2853	100	1675
Springendal	411	2636	100	1528

- 1) oppervlakte waarvoor habitattypen zijn onderscheiden
- 2) gewogen gemiddelde van de overschrijding van de kritische N depositie voor het areaal waar de depositie hoger is dan de kritische depositie

De conclusie is dat 100 % van het areaal van de habitattypen momenteel ruim overschreden wordt. De overschrijding bedraagt minimaal 1117 mol N voor Landgoederen Oldenzaal en maximaal 1890 mol N voor Achter de Voort, Agelerbroek en Volthebroek.

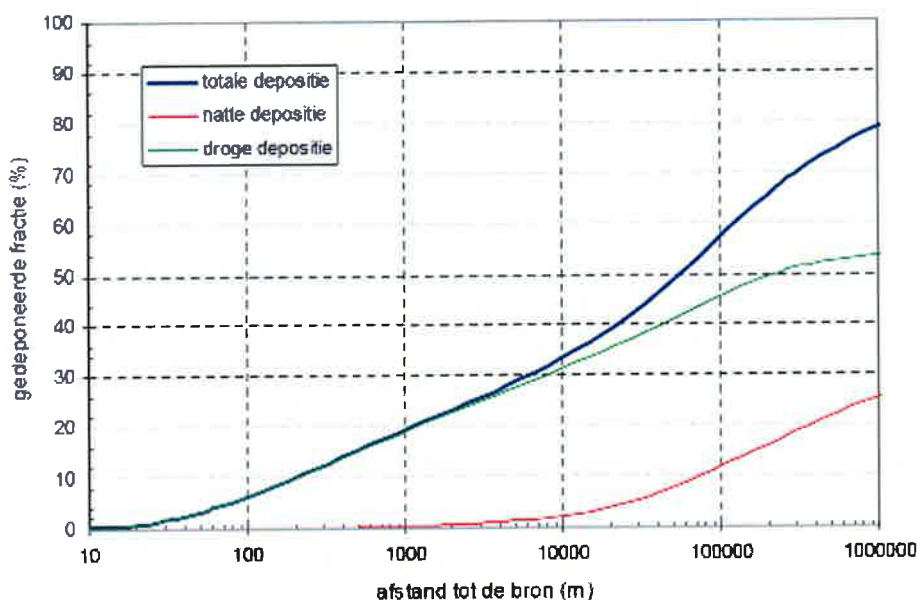

Figuur 3.3 Relatieve overschrijding van de kritische stikstofdepositie (%) van de habitattypen, op basis van de berekende stikstof-deposities voor het jaar 2005 (Gies et al. 2008)

3.4.2 Reikwijdte van effecten van ammoniakuitstoot

Bij de diverse emissie- en depositieberekeningen wordt altijd een zone van 3000 m rondom Natura2000-gebieden aangehouden, omdat daarbuiten de bijdrage van een individueel bedrijf aan de depositie op een Natura2000-gebied als zeer beperkt werd beoordeeld. Als voorbeeld levert een bedrijf van 10.000 kg NH₃ bij de meest ongunstige windrichting op een afstand van 3000 m aan de rand van het natuurgebied een depositie van 15 mol/ha/jr.

Nadat de ammoniak de stal verlaat verdunt de concentratie snel door luchtbewegingen. Het gedrag van de ammoniakpluim is gesimuleerd in verspreidingsmodellen, zodat de depositie op een bepaalde afstand tot de bron kan worden berekend.

Figuur 3.4 Gecumuleerde fractie van gedeponeerde NHx als functie van de afstand tot de bron, Gemiddeld over alle windrichtingen (bronhoogte 3m) (bron: Kros et al. 2008)

In figuur 3.4 is aangegeven hoe de depositie afneemt met de afstand tot de bron. Te zien is dat er sprake is van een grootschalig transport want op een afstand van 1 km is slechts 20% van de ammoniak is neergeslagen. Dit betreft grotendeels droge depositie (ammoniak dat direct vanuit de atmosfeer op de bodem of vegetatie terecht komt). Over een afstand van 1000 km is nog steeds 20% van de ammoniak-uitstoot in de een of andere vorm in de atmosfeer aanwezig. Maar met de afstand tot de bron neemt de oppervlakte waarop de ammoniak kan neerslaan exponentieel toe, en dus de depositie per oppervlakte-eenheid exponentieel af.

Omdat in grote delen van Nederland en ook in de gemeente Dinkelland sprake is van een overbelaste situatie, de kritische depositiewaarden worden ruim overschreden, kan de 3 km-zone als maatstaf voor een afstand waarbuiten effecten uit te sluiten zijn, niet meer gehanteerd worden, zoals te zien is in Figuur 3.4. In onderstaande effectbeoordeling wordt daarom aangenomen dat binnen de 3 km-zone zeker sprake is van een negatief effect, daarbuiten is mogelijk sprake van een negatief effect als gevolg van stikstof-depositie op habitattypen.

Indien deze 3 km-zones rond de huidige Natura2000-gebieden in Dinkelland wordengeprojecteerd, is te zien dat vrijwel de gehele gemeente binnen een 3-kilometer zone van een Natura2000-gebied valt (zie kaart Bijlage 4). Dit betekent dat vrijwel alle landbouwpercelen en agrarische bouwblokken in de gemeente te beschouwen zijn bronnen die bijdragen aan de stikstofdepositie op Natura2000-gebieden in en nabij de gemeente. De enige uitzonderingen zijn een klein gebied ten noordwesten van Denekamp en een groter gebied rond Saasveld.

3.4.3 Huidige depositie natuur

Tevens is uit voorgaande duidelijk geworden dat in de huidige situatie reeds sprake is van een overbelaste situatie van de N-depositie op habitattypen van de Natura 2000-gebieden. Op dit moment is een duurzame instandhouding van de habitattypen als gevolg van deze overbelaste situatie niet te garanderen. Het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen kan hierdoor in gevaar komen, waardoor sprake is van een significant negatief effect.

3.5 Toetsingskader Ammoniak

Een voor deze Passende Beoordeling belangrijke relatie betreft de effecten van stikstofdepositie op de Natura2000-gebieden, met name als gevolg van ammoniakuitstoot van veehouderijen. In het verleden heeft de minister een aantal toetsingskaders opgesteld die geen stand hebben gehouden bij de Raad van State, onder andere de 5%-regeling.

Op dit moment is de achtergronddepositie in de gemeente Dinkelland, net als in grote delen van Nederland, hoger dan de kritische depositiewaarden van de Natura2000-gebieden. Dit betekent dat elke uitbreiding of nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf leidt tot een verdere aantasting van de instandhoudingsdoelen van omliggende Natura2000-gebieden. Indien sprake is van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura2000-gebieden is vergunningverlening alleen middels een Passende Beoordeling mogelijk.

3.5.1 Taskforce Stikstof/ammoniak i.r.t. Natura2000

Het advies van de Raad van State over de ontwerp-amvb-ammoniak, waaruit bleek dat het landelijke toetsingskader niet houdbaar was, gaf aanleiding voor de instelling van de commissie Trojan (ofwel de Taskforce Stikstof/ammoniak i.r.t. Natura2000).

In het advies van de commissie Trojan wordt gesteld dat een generiek, landelijk toetsingskader voor de vergunningverlening in de agrarische sector niet houdbaar is en dat individuele toetsing noodzakelijk is. De Taskforce beveelt aan dat het bevoegde gezag dat verantwoordelijk is voor het betreffende Natura2000-gebied de ruimte krijgt om te beoordelen of een uitbreiding of oprichting van een veehouderijbedrijf leidt tot een significante verslechtering:

'De focus moet daarbij minder sterk komen te liggen op de verwachte toename van de ammoniakdepositie van het betreffende bedrijf. Ook andere factoren, zoals de waterhuishouding, de invloed van andere bedrijvigheid en de precieze locaties van gevoelige habitattypes moeten bij de beoordeling meewegen.'

Daarnaast wijst de Taskforce erop dat de mogelijkheid om gebiedsgericht te salderen onderzocht moet worden, zodat het netto effect op de natuurwaarden positief is. Als voorbeeld wordt de adviesgroep genoemd voor het beheerplan van het Natura2000-gebied de Peel. Deze adviesgroep is een *nieuw concept aan het ontwikkelen om gebiedsgericht te salderen*.

In navolging op de notitie van de Taskforce heeft het Rijk een handreiking opgesteld voor bevoegd gezag 'Handreiking beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura2000-gebieden' (Ministerie van LNV 2008). Deze handreiking moet het bevoegd gezag helpen bij de afweging of bij bestaand gebruik, nieuwvestiging of uitbreiding van activiteiten met stikstofuitstoot in of in de omgeving van Natura2000-gebieden kan worden toegestaan of niet. De handreiking is een hulpmiddel tot dat Natura2000-beheerplannen van kracht zijn geworden.

3.5.2 Provinciale handreiking ten behoeve van het opstellen van Natura2000-beheerplannen

De provincie Overijssel werkt momenteel met een aantal partijen aan een methodiek voor het omgaan met stikstofdepositie die in de individuele Beheerplannen Natura2000 tot uiting zal gaan komen.

Voor alle Natura2000-gebieden moeten beheerplannen opgesteld worden. In een beheerplan wordt vastgelegd hoe en wanneer de doelen voor een gebied gehaald worden (instandhoudingsdoelstellingen). Activiteiten in en rondom Natura2000-gebieden (landbouw, recreatie, waterbeheer) die negatieve effecten op de natuur(doelen) hebben, kunnen ook in het beheerplan geregeld worden.

Het beheerplan wordt voor maximaal zes jaar vastgesteld, daarna volgt een nieuw plan. Bevoegd gezag is in eerste instantie verantwoordelijk voor het opstellen van de beheerplannen.

In de meeste gevallen betreft dit de provincie Overijssel. Voor 'Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek' stelt de Dienst Landelijk Gebied samen met de terreinbeheerder Staatsbosbeheer het beheerplan op.

Het belangrijkste uitgangspunt in de methodiek van de provincie is dat de instandhoudingsdoelen van kwalificerende soorten en habitattypen gewaarborgd wordt en dat voorkomen wordt dat onomkeerbare schade aan de natuur optreedt door een blijvend te hoge stikstofdepositie. Gezien de huidige overschrijding van de kritische depositiewaarden van vrijwel alle kwalificerende habitattypen is de noodzaak voor een reductie van de ammoniakemissie in een zone van minimaal 3 kilometer rond Habitatrictlijngebieden onvermijdelijk. Op basis van de draagkracht en kritische depositiewaarden van de kwalificerende habitattypen is te bepalen op welke termijn en dus ook met welke snelheid de noodzakelijke stikstofreductie gehaald moet worden.

In de provinciale handreiking wordt uitgewerkt welke stappen moeten worden gezet in een beheerplan. Deze stappen worden ook al zoveel mogelijk ingevuld. Voorlopig wordt uitgegaan van de volgende stappen²:

- Bepalen wat de gewenste depositiewaarde is in 2027.
- Bepalen van de totale reductieopgave voor de komende drie beheerplannen en per beheerplan.
- Verdeling reductieopgave over de sectoren en bepaling gebieds- en bovenregionale (landelijke) opgave op basis van proportionaliteit.
- Aangeven met welke maatregelen de reductieopgave kan worden ingevuld.
- Aangeven welke bedrijven (tussen drempelwaarde en piekwaarde) een NB-wetvergunning nodig hebben met een taakstelling op de langere termijn.
- Monitoring.

Bij de uitwerking van de stikstofparagraaf neemt de provincie het voortouw. De stappen 1 t/m 4 worden momenteel door de provincie voorbereid en zal als concept worden voorgelegd aan de werkgroepen. Per beheerplan zal waarschijnlijk nog een vertaling nodig zijn naar het gebied. De ambitie van de provincie is om de stikstofparagraaf zo spoedig mogelijk uit te werken. In de praktijk is de planning echter herhaaldelijk bijgesteld vanwege de complexiteit van de materie. Op het moment van schrijven is nog geen nadere informatie beschikbaar.

De provincie Overijssel staat nadrukkelijk op het standpunt dat de lokale bijdrage aan de benodigde reductie evenredig dient te zijn aan de lokale bijdrage (proportionaliteit). De oplossing moet dus zowel worden gevonden op landelijk niveau via generieke maatregelen als in de regio. Een motie met deze strekking is door PS onlangs aangenomen.

De Beheerplannen Natura2000 worden voor de meeste Natura2000-gebieden in en nabij Dinkelland momenteel opgesteld. Naar verwachting zal de provinciale methodiek in het najaar van 2009 in de plannen zijn doorvertaald. De Beheerplannen moeten eind 2009 afgerond zijn. De Beheerplannen Natura2000 gaan zodoende dwingend opleggen hoe de landbouw zich in de beïnvloedings sfeer mag gaan ontwikkelen.

² Richtlijnen voor projectleiders en provinciale betrokkenen bij Natura 2000 beheerplanprocessen in Overijssel.
Versie 14 januari 2009

4 HET BESTEMMINGSPLAN

4.1 Inleiding

Het plangebied van het Bestemmingsplan Buitengebied omvat het buitengebied van de gehele gemeente Dinkelland. De kernen Ootmarsum, Denekamp, Weerselo, Lattrop, Tilligte, Noord Deurningen, Rossum, Weerselo, Saasveld en Deurningen blijven buiten het plangebied. De recreatieterreinen en enkele niet agrarische percelen vallen buiten de begrenzing van het bestemmingsplan, hiervoor worden aparte bestemmingsplannen opgesteld.

Een kaart met de ligging van het plangebied is weergegeven in bijlage 1.

In het PlanMER is op basis van de afweging van de milieueffecten en de relatie met andere beleidsterreinen van de gemeente een voorkeursalternatief opgesteld. Dit voorkeursalternatief wordt in deze passende beoordeling beoordeeld op de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden.

Voor het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied is het niet mogelijk een situatie te creëren die er toe leidt dat de bestaande gebruikers geen depositie meer toevoegen op Natura2000-gebieden. Hoewel volgens recente jurisprudentie bestaand gebruik niet perse gezien kan worden als bestaand recht³, is het praktisch niet haalbaar en bovendien onwenselijk agrariërs hun bestaande rechten te ontnemen. Het uitgangspunt voor het nieuwe bestemmingsplan is dan ook dat het bestaande gebruik wordt gehandhaafd.

4.2 Uitgangspunten van het bestemmingsplan

De uitgangspunten van het bestemmingsplan zijn gebaseerd op de huidige situatie in het buitengebied en geldende beleidskaders en wet- en regelgeving. De uitgangspunten vormen de basis voor juridische regeling zoals die in regels worden vastgelegd.

De basisfuncties (landschap, landbouw, natuur en water) vormen de basisfuncties in het bestemmingsplan en de grondslag voor de gebiedsbestemming in het plan. Vanwege de sterke wisselwerking tussen de basisfuncties en gelet op het grote belang dat wordt gehecht aan de instandhouding van het cultuurlandschap geldt de beleidskeuze dat het landschap voorwaardenstellend is. Binnen de randvoorwaarde dat de landschappelijke verscheidenheid in stand gehouden en versterkt wordt krijgen landbouw en natuur de ruimte zich verder te ontwikkelen. Er geldt dat: *"Behoud en herstel en/ of ontwikkeling van de karakteristieke landschapstypen en waarborgen van de dynamiek en de verschillen daarbinnen"*.

Uitgangspunt is verder dat zoveel mogelijk het principe van 'verweving' wordt toegepast om de waardevolle combinatie van functies zoveel mogelijk in stand te houden. Middels prioritering kan scheiding van functies worden aangebracht indien er sprake is van onverenigbare doelstelling. Daarnaast is er specifiek aandacht voor waterbeleid.

Op basis dat het landschap voorwaardenstellend is, is gekomen tot een bepaalde gebiedsindeling. Bij de gebieden waar de functie landbouw gebiedsdekkend aanwezig is, wordt een onderscheid gemaakt op basis van de mate van verwevenheid van de landbouw met het landschap en natuur. Om die reden wordt een onderscheid gemaakt tussen de gebieden waar de ontwikkeling van de landbouw voorop staat en de gebieden waar landbouw wordt verweven met natuur en landschap. In de gebieden waar natuur gebiedsdekkend aanwezig is wordt gesproken over natuurgebieden. De verdere ontwikkeling van de natuur is daarbij de

³ O.a. RvS 1 april 2009: nr. 200807857/1/R2

hoofdcoers. Daarbij wordt in hoofdlijnen aansluiting gezocht bij het Omgevingsvisie Overijssel, het landschapontwikkelingsplan en de begrenzing van natuurgebieden van de provincie.

Op grond van het onderscheid in hoofdfunctie zijn de vier gebiedsbestemming toegekend:

1. agrarisch 1
2. agrarisch 2
3. bos en natuur
4. water

De ruimtelijke ligging van 'agrarisch 1', 'agrarisch 2' en 'bos en natuur' ten opzichte van Natura2000-gebieden is weergegeven op de kaart in bijlage 1.

1) Landbouw als hoofdfunctie: 'Agrarisch 1'

Agrarisch 1 komt overeen met de gebieden waarbij landbouw de hoofdfunctie is, en komt overeen met zone I en II van het voormalige streekplan.

Hoofduitgangspunt voor deze gebieden is om de landbouw, binnen acceptabele, ruimtelijke, natuurlijke en milieutechnische randvoorwaarden ontwikkelingsruimte te bieden. Uitgangspunt voor het bestemmingsplan is om de landbouwkundige ontwikkeling af te stemmen op de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

2) Landbouw verweven met landschap en natuur: "Agrarisch 2"

Agrarisch 2 komt overeen met de gebieden waar landbouw wordt verweven met landschap en natuur, en komt overeen met zone III van het streekplan.

Hoofduitgangspunt voor deze gebieden is om de landbouw ontwikkelingsmogelijkheden te bieden in combinatie zijn met de ontwikkeling van landschappelijke elementen en natuur. Nieuwvestiging van landbouwbedrijven is in deze gebieden niet mogelijk, tenzij deze bedrijven een onderdeel vormen van een integraal plan waarbij natuur en landschap verder worden ontwikkeld.

Voor natuur geldt een behoud van bestaande natuurwaarden en het streven naar nieuwe ontwikkeling. Nieuwe natuur zoals aangewezen in het Natuurgebiedplan kan zoveel mogelijk worden gerealiseerd. Voor het watersysteem geldt dat dit wordt afgestemd op de natuur.

3) Natuur als hoofdfunctie: "Bos en Natuur"

Bos en Natuur komt overeen met de bestaande natuur- en bosgebieden en de gronden die in eigendom zijn van de natuurbeherende instanties en aangewezen zijn als nieuwe natuur in het natuurgebiedsplan.

Hoofduitgangspunt voor de natuurgebieden is het behouden en verder ontwikkelen van de natuur. In deze gebieden wordt de rust en stilte gewaarborgd en wordt versnippering en verstoring tegengaan. De bos- en natuurgebieden komen overeen met de bestaande bos en natuurgebieden de SN-gebieden (Subsidieregeling Natuurbeheer) én de gronden die in eigendom zijn van de natuurbeherende instanties. De gebieden moeten aansluitend groter zijn dan 1 ha.

4) Water als hoofdfunctie: "Water"

Water komt overeen met de watergangen met een belangrijke waterafvoerende werking en die watergangen die een landschappelijke en natuurlijke betekenis hebben.

Hoofduitgangspunt voor de waterlopen is deze te behouden en optimale ruimte te bieden voor de waterafvoerende functie. De landschappelijke en ecologische waarde van het water wordt steeds belangrijker en de landschappelijk waardevolle beekdalen en brongebieden worden specifiek beschermd en er is aandacht voor voldoende ruimte voor de ecologische ontwikkeling van de beekdalen.

4.3 Voorkeursalternatief

In het PlanMER is op basis van de afweging van de milieueffecten en de relatie met andere beleidsterreinen van de gemeente is een voorkeursalternatief opgesteld. Uitgangspunt voor het voorkeursalternatief vormt de discussies met de gemeente waaruit is gebleken dat de landschappelijke kwaliteiten zeer belangrijk worden gevonden en dat aantasting van deze kwaliteiten door her- of nieuwvestiging van grote dan wel veel (intensieve) veehouderijbedrijven negatief worden beoordeeld. Daarnaast kiest de gemeente er bewust voor om de ontwikkelingsmogelijkheden van de agrarische sector ruimtelijk te sturen en te faciliteren.

Agrarisch 1: Landbouw als hoofdfunctie

Gebieden bestemd met agrarisch 1 hebben als hoofdfunctie het uitoefenen van de agrarische functie. In deze gebieden worden mogelijkheden geboden voor de voortzetting van de landbouwfunctie op bedrijfseconomische grondslag. De bescherming van het landschap is nevens geschikt aan het agrarisch gebruik.

Agrarisch 2: Landbouw verweven met landschap en natuur

De gronden binnen de bestemming 'Agrarisch - 2' bestaan uit een combinatie aan functies. Deze gronden zijn in gebruik voor het uitoefenen van de agrarische functie in combinatie met het behoud en ontwikkeling van landschappelijke waarden en natuurwaarden.

Bos en Natuur: Natuur als hoofdfunctie

Hoofduitgangspunt voor de natuurgebieden is het behouden en verder ontwikkelen van de natuur. In deze gebieden wordt de rust en stilte gewaarborgd en wordt versnippering en verstoring tegengegaan.

Water: Water als hoofdfunctie

Bestemmingen aangeduid met water hebben primair een waterafvoerende functie. Daarnaast zijn de landschappelijk waardevolle beekdalen en brongebieden inclusief de waterparels specifiek beschermd en er is aandacht voor ruimte voor de ecologische ontwikkeling van de beekdalen.

In bijlage 5 is een uitgebreide beschrijving van het voorkeursalternatief te vinden, met de toegestane uitbreidings- en nieuwvestigingsmogelijkheden.

5 DE GEVOLGEN VAN HET BESTEMMINGSPLAN

5.1 Aanpak effectbeoordeling

Het bestemmingsplan biedt ruimte aan agrariërs om uit te breiden of zich elders nieuw te vestigen. Op dit moment is niet bekend welke ruimte die het bestemmingsplan biedt ook daadwerkelijk opgevuld gaat worden. Ook is niet bekend op welke manier (aantal/type dieren, type stalsystemen, type bedrijfsvoering, etc.) die ruimte opgevuld gaat worden. Dit maakt het uitvoeren van een effectbeoordeling uiterst lastig.

Bij de effectbeoordeling wordt op grond van aannames een inschatting van de veranderingen in ammoniak-emissie in 2020 (eind van de looptijd van het bestemmingsplan) als de uitbreidingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt volledig zijn benut. Bij die veranderingen wordt rekeningen gehouden met een afname in ammoniak-emissie als gevolg van vastgesteld emissiebeleid. Aan de hand van deze verandering is kwalitatief beschreven in hoeverre deze verandering in emissie gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelen van de Natura2000-gebieden.

Gezien de onzekerheden over toekomstige ontwikkelingen is het volgende verkend

- In hoeverre worden de effecten op Natura 2000 gebieden anders dan de huidige trend van de afname van landbouwbedrijven en de verwachte ontwikkelingen op basis van algemeen aanvaarde toekomstscenario's (en dus de ontwikkelingsmogelijkheden van het bestemmingsplan niet volledig worden benut).
- In hoeverre worden de effecten op Natura 2000-gebieden anders indien - wat nog onzeker is - ingezet zou worden op nog niet wettelijk/beleidsmatig vastgelegde maatregelen ter beperking van de NH3 emissie.
- In hoeverre leidt de verwachte maar nog onzekere inzet op generiek N-emissie-beleid buiten de landbouw tot een lagere achtergronddepositie (en dus meer 'ruimte' voor uitbreiding in Dinkelland?).

5.2 Verwachte verandering ammoniakemissie in het Voorkeursalternatief

In onderstaande tabel is aangegeven wat het huidige aantallen bedrijven en oppervlaktes van de bouwblokken zijn. Ook is dit van het VKA weergegeven. Het gaat hierbij om een toename van 287 ha bouwblok wat overeenkomt met 54% (zie Tabel 5.1). In de afgelopen periode is reeds 217 ha aan bestemde bouwblokken niet meer benut omdat de agrarische bedrijfsvoering is gestopt. Dit oppervlakte is niet meegenomen bij de oppervlakte bouwblokken in de huidige situatie, omdat bij toetsing aan de Natuurbeschermingswet uitgegaan moet worden van de feitelijke situatie.

Tabel 5.1 Maximaal mogelijke totale oppervlakte agrarisch bouwblok huidige situatie en VKA

Type bedrijf (bouwblok in hectare)	Huidig aantal bedrijven	Max. totale opp bouw- blok (ha) volgens vigerende bp (uitbreiding tot 1,0 ha)	VKA		Maximaal toegestane toename in VKA	
			Max. opp bouw blok enkel bedrijf per categorie (ha)	Max. totale opp bouw- blok volgens VKA (ha)	Max. totale toename opp bouw- blok (ha)	Toename (%)
Totaal grondgebonden	418	325		522	+197	+61
· <0,3	91	45,5	0,5	43	-2,5	-5
· 0,3-0,5	95	47,5	0,8	74	+26,5	+56
· 0,5-0,8	81	81	1	79	-2	-2
· >0,8 agrarisch 1	112	112	2,5	271	+159	+142
· >0,8 agrarisch 2	39	39	1,5	56	+17	+44
Totaal Intensief	125	125		139	+14	+11
· Extensiveringsgebied	10	10	1(geen vergroting)	3,7	-6,3	-63
· LOG	0	0	nvt	0	0	0
· Verweving <0,8	71	71	1	70	-1	-1
· Verweving >0,8	44	44	1,5	65	+21	+48
Totaal gemengd	84	84		160	+76	+90
· Extensief, <0,8	2	2	1 (grondgeb.)	2,4	+0,4	+20
· Extensief, >0,8	2	2	1,5 (grondgeb.)	3	1	+50
· LOG verweving, <0,8	39	39	1 (grondgeb.)	57	+19	+46
· LOG verweving, >0,8 en agrarisch 1	34	34	1,5 (grondgeb.)	86	+52	+153
· LOG verweving, >0,8 en agrarisch 2	7	7	1 (grondgeb.)	11	+4	+57
Totaal	627	534 ha		821 ha	+287 ha	+54%

Het is niet mogelijk om op basis van het oppervlak van het bouwblok de emissie van een bedrijf vast te stellen. De daadwerkelijke emissie is ondermeer afhankelijk van het aantal stalplaatsen, het type dieren, het type stalsysteem, het type mestopslagsysteem en het voerspoor. Bij grondgebonden landbouw speelt verder nog het aanwenden van stalmest, gebruik van kunstmest en beweiding met vee. Ook zijn er grote verschillen tussen biologische en niet-biologische landbouw. Deze factoren zijn veelal niet of onvoldoende bekend. Daarnaast voert het voor dit planniveau te ver om de wel bekende gegevens modelmatig te verwerken.

Om toch een vertaling te kunnen maken van oppervlak naar potentiële emissie, is uitgegaan van de eenvoudige aanname dat deze twee factoren in een evenredig verband met elkaar staan. Dat wil bijvoorbeeld zeggen dat wanneer een bouwblok met een omvang van 1 hectare mag uitbreiden naar 1,5 hectare, dit – gegeven huidige beleid en wetgeving voor emissies - een toename van de ammoniakemissie van 50% tot gevolg zal hebben. Op basis van deze aanname en de gegevens uit Tabel 5.1 betekent dit een emissie-toename van 54%. Deze toename is het gevolg van de volgende bedrijfstypen:

- Grondgebonden: +61%
- Intensief: +11%
- Gemengd: +90%

De totale ammoniakemissie kan maximaal 54% toenemen, indien uitsluitend gekeken wordt naar de maximaal toegestane toename van het bouwblokkoppervlak en niet naar de hiernavolgend besproken factoren.

5.3 Gevolgen voor de Natura 2000-gebieden

Zoals hierboven beschreven maakt het Voorkeursalternatief een uitbreiding van 54% van agrarische bouwblokken mogelijk. Geschat wordt dat dit ook 54% toename van de ammoniakemissie betekent.

Tevens is uit voorgaande duidelijk geworden dat in de huidige situatie reeds sprake is van een overbelaste situatie van de N-depositie op habitattypen van de Natura 2000-gebieden. Het gehele oppervlakte van habitattypen ondervindt een veel te hoge N-depositie. Op dit moment is een duurzame instandhouding van de habitattypen als gevolg van deze overbelaste situatie niet te garanderen. Het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen kan hierdoor in gevaar komen, waardoor sprake is van een significant negatief effect.

Een toekomstige wijziging, uitbreiding of nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf kan leiden tot een toename van stikstofdepositie op één of meerdere Natura2000-gebieden. Een uitbreiding of nieuwvestiging dat leidt tot een toename van de N-depositie is volgens het vigerende wettelijke kader van de Natuurbeschermingswet niet mogelijk, omdat sprake is van een significant negatief effect. In dat geval moet bij een Natuurbeschermingswetvergunningaanvraag de ADC-criteria doorlopen worden. Dergelijke ontwikkelingen voldoen niet aan het criterium van dwingende reden van groot openbaar belang, zodat een vergunning niet verleend zal worden.

6 KANTTEKENINGEN BIJ DE PASSENDE BEOORDELING

6.1 Autonome ontwikkeling landbouw

Onder invloed van diverse factoren, met name het beleid, de economie en de omgeving, vinden belangrijke ontwikkelingen in de landbouw plaats. In het kort kunnen de ontwikkelingen als volgt worden gekarakteriseerd.

Het aantal landbouwbedrijven dat in de nabije toekomst stopt is relatief groot. Er moet rekening gehouden worden met het gegeven dat het aantal bedrijven in de komende 10 tot 15 jaar zal halveren. In het Reconstructieplan Salland-Twente wordt uitgegaan van 12 jaar. Veel bedrijven hebben een te geringe omvang en daardoor een te gering bedrijfsinkomen.

Tabel 6.1 Omvang veestapel in de gemeente Dinkelland in 2005 (CBS Statline 2009)

Omvang (NGE)	Absoluut	Percentage
< 8	149	20.4
8 - 20	168	22.8
20 - 40	89	12.1
40 - 70	114	15.5
70 - 100	98	13.3
100 - 150	78	10.6
> 150	39	5.3
Totaal	735	100

Uit tabel 6.1 blijkt dat ruim de helft van het aantal agrarische bedrijven in Dinkelland kleiner is dan 40 NGE en daarmee als relatief klein moet worden aangemerkt. Potentiële opvolgers zien daardoor af van bedrijfsovername. Gemiddeld gesproken hebben met name bedrijven met een omvang groter dan 70 NGE een toekomstperspectief; in Dinkelland behoort één op de drie bedrijven tot deze categorie. (Gies *et al.* 2008)

Tabel 6.2 Omvang van de veestapel naar diergroep in de gemeente Dinkelland in de periode 2003-2008 (CBS Statline 2009)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Totale	496.929	496.551	481.415	457.377	437.535	456.037
Rundvee	39.813	39.582	39.347	38.199	38.076	41.345
Varkens	105.173	102.427	101.831	109.039	111.892	114.827
Kippen	345.178	348.192	333.406	296.680	174.151	290.837
Overig vee	6.765	6.350	6.831	13.459	11.416	9.028

In 2006 lag de landelijke verhouding tussen het aantal stuks rundvee : varkens : kippen op 1 : 3,0 : 24,5 , terwijl dit in Dinkelland in hetzelfde jaar 1 : 2,6 : 8,7 was (Bron: CBS Statline 2009). Dit betekent dat in de gemeente Dinkelland ten opzichte van de landelijke situatie sprake is van een iets lager aandeel varkens en een bijna 3x zo laag aandeel kippen. De rundveehouderij is in de gemeente dus qua omvang een relatief belangrijke sector. De afname wordt vooral veroorzaakt door een afname van de pluimveebedrijven.

Voor het beschrijven van de autonome ontwikkeling van landbouwbedrijven kan uitgegaan worden van schaalvergroting en stoppende bedrijven. In deze studie worden de volgende vuistregels gehanteerd om de autonome ontwikkeling in beeld te brengen. Deze vuistregels worden ook gehanteerd in diverse recente studies van Alterra waarin de landbouwontwikkeling wordt geanalyseerd (o.a. Gies *et al.* 2008; Gies & Bleeker 2008).

- bedrijven die momenteel kleiner zijn dan 40 NGE zullen in 2015 gestopt zijn;

- bedrijven van 40-70 NGE blijven gelijk in omvang;
- bedrijven groter dan 70 NGE zijn potentiële groeiers.

Wanneer deze vuistregels worden gerelateerd aan de gegevens uit tabel 6.1, betekent dit dat medio 2015 het aantal bedrijven gedaald zal zijn van 735 tot 329 bedrijven. Daar zitten 214 bedrijven bij die voldoende potentie hebben (>70 NGE) om uit te breiden. Zoals in paragraaf 6.4 nader wordt toegelicht gelden bij uitbreiding strikte milieumaatregelen die er automatisch toe leiden dat de ammoniakemissie van het volledige bedrijf sterk wordt gereduceerd.

Voor de totale veestapel in Overijssel wordt in 2020 volgens het GE-scenario (Global Economy) een groei van 25% de rundveestapel 25% verwacht en een krimp van de varkens- en pluimveestapel van 5% (Gies *et al.* 2008).

Overigens niet alleen een te geringe omvang van een bedrijf kan reden zijn tot het beëindigen van de bedrijfsvoering. Een andere oorzaak kan zijn dat een bedrijf op de huidige locatie geen mogelijkheid heeft tot uitbreiding als gevolg van verschillende omgevingsaspecten, zoals de ligging nabij verzuringgevoelige gebieden in de EHS (Wav) of Natura2000.

Parallel aan de afname van het aantal bedrijven zijn de overblijvende agrarische bedrijven genoodzaakt om de bedrijfsomvang te vergroten. Dit gebeurt in de eerste plaats letterlijk, door gronden van stoppende bedrijven over te nemen. In Dinkelland ontstaat hierdoor een hoge gronddruk, maar door het beperkt vrijkomen van gronden, is er een lage grondmobiliteit. Een deel van de bedrijven zoekt de toekomstige ontwikkeling echter in het toevoegen van nieuwe elementen aan het agrarisch bedrijf.

De dieren aantallen (uitgedrukt in NGE) zijn gebaseerd op de actuele aantallen dieren zoals vastgesteld in de CBS-Landbouwtelling. In milieuvergunningen wordt het aantal vergunde dierplaatsen weergegeven. In de praktijk blijkt het aantal vergunde dierplaatsen echter niet altijd volledig bezet te zijn, zodat op basis van deze informatie een overschatting zou ontstaan van het werkelijke aantal dieren.

Verwacht moet worden dat er in de komende jaren, als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen, steeds meer een driedeling in de landbouwbedrijven zal ontstaan:

- gespecialiseerde grootschalige landbouwbedrijven, waaronder melkveehouderijbedrijven, intensieve veehouderijbedrijven en akkerbouwbedrijven, die door overname van gronden en melkquota in omvang relatief snel groeien;
- bedrijven die (soms naast specialisatie) kiezen voor verbreding, verdieping en/of schaalvergroting: het bewerken, verwerken en soms vanuit huis verkopen van eigen producten of het toevoegen van een nieuwe bedrijfstak, zoals agro-toerisme, zorg, landschaps- of natuuronderhoud of biomassa-afvalvergistings;
- bedrijven die als nevenbedrijf worden voortgezet en waarvan het bedrijfshoofd buiten het landbouwbedrijf een inkomen gaat zoeken. In Twente komen relatief veel bedrijven voor die stoppen met de actieve bedrijfsvoering, maar de gronden aanhouden en bijvoorbeeld verhuren aan een loonwerker voor de verbouw van maïs.

6.2 Gevolgen generieke maatregelen AMvB-Huisvesting en IPPC-richtlijn

Momenteel vallen landelijk naar schatting circa 1.700 veehouderijen onder de werking van de IPPC-richtlijn. Een groot deel van deze bedrijven (80%) ligt in concentratiegebieden (Bron: beleidslijn IPPC-omgevingstoets ammoniak en veehouderij, Ministerie van LNV 2007). Verwacht wordt dat dergelijke bedrijven niet tot nauwelijks aanwezig zullen zijn in de gemeente Dinkelland. Om deze reden wordt verwacht dat het emissiereducerende effect van de IPPC-richtlijn in de gemeente betrekkelijk gering zal zijn. In de omgeving van de Peel bijvoorbeeld heeft de doorvoering van de IPPC-richtlijn een additioneel emissiereducerend effect van circa 9

% ten opzichte van de AMvB Huisvesting, terwijl hier sprake is van een omvangrijk concentratiegebied voor intensieve landbouw (Gies & Bleeker 2008).

De AMvB Huisvesting heeft vooral effect de ammoniakemissie van varkens- en pluimveehouderijen. Voor melkvee is in de AMvB Huisvesting een maximale emissiewaarde van 9,5 kg NH₃ per dierplaats per jaar opgenomen. Aan deze maximale waarde kan momenteel worden voldaan met traditionele huisvesting, mits er beweiding plaats vindt.

De emissie van ammoniak uit de varkenshouderij laat ten opzichte van 1990 een sterke daling zien. Deze daling wordt veroorzaakt door het emissiearm aanwenden van mest, terwijl de emissie uit stal en opslag al jaren rond de 20 miljoen kg ligt. Dit komt overeen met 15% van de totale ammoniakemissie in Nederland (peiljaar 2006: 133 kiloton) en bijna 17% van de totale ammoniakemissie uit de landbouwsector.

In opdracht van het Productschap Vlees en Vlees heeft de Animal Science Group van Wageningen Universiteit en Research in 2008 onderzocht wat de bijdrage is van de varkenssector aan de ammoniakemissie en wat het effect is van emissiereducerende maatregelen (Aarnink & Ellen 2008). In deze studie is voor de huidige situatie geschat dat het aandeel dieren in emissiearme huisvesting momenteel 13% is voor fokvarkens en 16,3% voor vleesvarkens. De landelijke verhouding tussen vlees- en fokvarkens is ca. 6:1 (Bron: CBS Landbouwtelling 2008), zodat voor varkenshouderijen gesteld kan worden dat momenteel ca. 15,8% van de stallen emissiearm is. In dezelfde studie wordt vervolgens geschat dat de afname van de emissie uit stal en opslag van varkenshouderijen ten gevolge van de volledige implementatie van de AMvB Huisvesting ten opzichte van 2006 50% zal bedragen. Voor emissie uit stal en opslag van de pluimveesector wordt een reductie van 40% aangehouden. Gesteld wordt dat voor overige veeteeltsectoren ook dergelijke emissiereducties in stal- en opslagsystemen haalbaar zijn.

In de gemeente Dinkelland waren er in 2005 62 pluimvee- en varkenshouderijen en 83 gemengde bedrijven (hokdieren + melkvee) (zie tabel 3.2). Onduidelijk is wat het aandeel in de ammoniakemissie is van deze sectoren in Dinkelland. De landelijke Emissieregistratie van het MNP geeft geen inzicht op dit detailniveau. Wel is bekend hoe de opbouw van de veestapel in Dinkelland zich verhoudt tot de landelijke situatie, wat de landelijke ammoniakemissie is per diergroep en wat de totale jaarlijkse ammoniakemissie in de gemeente Dinkelland bedraagt (in 2006: 762.900 kg; bron: MNP EmissieRegistratie). Op basis van deze gegevens is een inschatting gemaakt van het emissiereducerende effect van de volledige implementatie van de AMvB Huisvesting, op de varkens- en pluimveesector in de gemeente.

De landelijke bijdrage van de varkens- en pluimveesector aan de ammoniakemissie van stal en opslag bedraagt respectievelijk 17,3% en 9,0% (peiljaar 2006). In Dinkelland zal de bijdrage vanuit de varkenssector iets hoger liggen en vanuit de pluimveesector iets lager, gezien de andere verhoudingen van deze sectoren in de gemeente ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Uitgaande van de landelijke kengetallen betekent dit dat de emissie uit stallen en opslag voor de varkens- en pluimveesector in Dinkelland een bijdrage leveren van respectievelijk 132.000 en bijna 69.000 kg ammoniak per jaar⁴, gezamenlijk circa 27% van de totale ammoniakemissie in de landbouwsector van Dinkelland. Indien de varkenssector een reductie van 50% en de pluimveesector een reductie van 40% zal gaan bewerkstelligen ten gevolge van de volledige implementatie van de AMvB Huisvesting, zal dat op basis van deze gegevens leiden tot een totale emissiereductie van ammoniak van ruim 12% in de gemeente Dinkelland.

Alterra (Giet et al. 2008) heeft reeds onderzocht wat het effect van de autonome ontwikkeling in de landbouw, inclusief volledige implementatie van de AMvB Huisvesting, op de emissie vanuit de landbouw in een 3 km zone rondom Natura2000-gebieden (zie tabel 6.3). Deze getallen geven een inzicht in de reductie en zijn niet rechtstreeks door te vertalen naar gemeente Dinkelland omdat in de 3 km zone ook bedrijven buiten deze gemeente zich bevinden.

Tabel 6.3 Ammoniakemissie vanuit 3 km zone rondom de Natura2000-gebieden voor de huidige situatie (2005) en toekomstige situatie (2020) na autonome ontwikkeling landbouw (Gies et al. 2008).

Natura2000-gebied	Emissie (kg NH ₃ /jaar)		Reductie autonome ontwikkeling (%)
	2005	2020	
Achter de Voort	17.534	14.155	19
Bergvennen	10.233	7.991	22
Dinkelland	15.351	12.957	16
Landg. Oldenzaal	10.372	9.142	12
Lemselermaten	14.209	9.609	32
Lonnekermeer	6.593	5.786	12
Springendal	28.912	21.891	24

6.3 Gevolgen Natura 2000-gebieden bij verwachte autonome ontwikkelingen

In voorgaande paragraaf is al aangegeven dat in de provincie Overijssel naar verwachting een toename van 25% van de rundveestapel wordt verwacht en een afname van 5% van de intensieve veehouderij (m.n. varkens). Aangenomen wordt dat deze getallen ook van toepassing zijn voor de gemeente Dinkelland. De gemeente Dinkelland wil grondgebonden landbouw stimuleren en toename van intensieve veeteelt slechts zeer beperkt mogelijk maken.

Hoewel de intensieve veehouderij dus een uitbreidingsmogelijkheid van 11% wordt geboden, is het op grond van de autonome trends in de landbouw niet aannemelijk dat deze ruimte ook daadwerkelijk benut zal worden. Op locaties waar uitbreiding beperkt of niet wordt toegestaan – zoals in het extensiveringgebied en het verwevingsgebied (alleen uitbreiding indien <0,8 ha) – zullen intensieve veehouderijen op den duur grotendeels gaan verdwijnen omdat de exploitatie niet langer rendabel is. In het landbouwontwikkelingsgebied (LOG) liggen momenteel geen intensieve bedrijven, terwijl nieuwvestiging hier wel wordt toegestaan. In plaats van de toegestane uitbreiding met 11%, is het voor de ontwikkeling van de intensieve landbouw daarom aannemelijk uit te gaan van het provinciale krimpscenario van 5% en waarschijnlijk zelfs meer. Het huidige maximaal mogelijke oppervlak aan agrarisch bouwblok van circa 125 hectare zal in dat geval afnemen naar minder dan 119 hectare.

Voor de grondgebonden landbouw geldt eveneens dat een totale uitbreidingsmogelijkheid in het VKA van +61% beduidend meer is dan het gemiddelde toekomstscenario voor de provincie Overijssel van +25%. De meeste kleinere bedrijven zullen gaan verdwijnen en alleen de grotere bedrijven (>70 NGE) hebben naar verwachting uitbreidingsperspectief. Dit betreft in Dinkelland (ongeacht bedrijfstype) slechts 1/3 van de huidige bedrijven.

Indien sprake is van dit scenario zal in de praktijk een uitbreiding van 325 ha naar ruim 406 ha gaan optreden.

Voor gemengde bedrijven zijn geen toekomstscenario's voorhanden in de literatuur. Hier zal een intermediair scenario voor gelden. Uitbreiding van het niet-grondgebonden deel wordt niet toegestaan (m.u.v. het LOG), zodat verwacht kan worden dat veel gemengde bedrijven zullen overgaan naar grondgebonden veehouderij. Ook voor deze bedrijfstak geldt dat de kleinere bedrijven weinig toekomstperspectief hebben en grotendeels zullen verdwijnen. Wanneer wordt

uitgegaan van een toekomstige groei van 25% - analoog aan de grondgebonden landbouw - zal de huidige bouwblokkoppervlakte toenemen van 84 ha naar maximaal 105 ha.

Voor de uitbreiding van de veesector is op basis van toekomstscenario's een uitbreiding van het totale bouwoppervlak van 534 ha naar 630 ha aannemelijk, oftewel een toename van bijna 18%, in plaats van een in het VKA voorgestelde toegestane toename van 54%. Er van uitgaande dat dit een evenredige toename van de ammoniakemissie oplevert, is een toename van 18% emissie, op basis van uitsluitend bouwblok grootte te verwachten.

In onderstaande tabel 6.4 is aangegeven wat de bijdrage is van de depositie afkomstig vanuit agrarische bronnen binnen de 3 kilometerzone rond de Natura2000-gebieden in 2005. Ook is aangegeven wat de verwachte bijdrage is in 2020 op basis van autonome ontwikkelingen in de agrarische sector (Gies *et al.* 2008).

Te zien is dat momenteel Lemselermaten en Springendal & Dal van de Mosbeek het sterkst te lijden hebben van de landbouw in de directe omgeving. Voor de Lemselermaten is dit goed verklaarbaar omdat het gebied enerzijds erg klein is en anderzijds geheel omsloten wordt door landbouwgrond. Voor alle gebieden wordt de komende periode een reductie in de depositie verwacht van gemiddeld 20% tot 2020.

Tabel 6.4 Aandeel depositie vanuit agrarische bronnen binnen 3 km zone in 2005 en 2020 (GE-scenario) voor de Natura2000-gebieden in en in de nabijheid van de gemeente Dinkelland (Gies *et al.* 2008)

Natura 2000-gebied	2005	2020
1. Springendal en Dal van de Mosbeek	31%	26%
2. Bergvennen en Brecklenkampseveld	28%	23%
3. Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek	28%	22%
4. Dinkelland	15%	13%
5. Lemselermaten	35%	26%
6. Landgoederen Oldenzaal	19%	16%
7. Lonnekermeer	15%	11%
gemiddeld	24,4%	19,6%

6.4 Gevolgen Natura 2000-gebieden bij aanvullende emissiebeperkende maatregelen

Indien agrarische bedrijven willen uitbreiden zal dit voornamelijk emissie neutraal moeten plaatsvinden, omdat anders sprake is van een significant negatief effect op een Natura2000-gebied. Er zijn maatregelen denkbaar die een emissiereducerend effect hebben. Hieronder wordt aangegeven welke maatregelen mogelijk zijn en wat het effect van deze maatregelen is.

Luchtwassers

Er zijn al enkele jaren luchtwassers op de markt voor het terugdringen van ammoniak uit varkensstallen. De invoering van deze techniek verliep echter traag vanwege de hoge investerings- en gebruikskosten. Inmiddels zijn er energiezuinige luchtwassers op de markt die naast ammoniak ook fijnstof en geur wegnemen, waardoor de interesse in de sector toeneemt. Luchtwassers hebben een hoog rendement en kunnen afhankelijk van het type 70-95% van de ammoniak afvangen. (Ellen & Aarnink 2008)

Luchtwassers kunnen alleen gebruikt worden bij een stal en niet bij een mestopslag.

In de studie naar effecten van ammoniakdepositie op Natura2000-gebieden in de Peel (Gies & Bleeker 2008) wordt er van uitgegaan dat alle grote intensieve veehouderijen (>100 NGE)

luchtwassers gaan gebruiken voor de gehele inrichting. Gebruik van deze luchtwassers geeft een gemiddelde 'extra' emissiereductie van 65% ten opzichte van de AMvB Huisvesting.

Eiwitarm voer

Deze maatregel is gericht op het verminderen van de uitscheiding (via mest) en emissie van stikstof door het stikstofgehalte in het veevoer (m.n. gras) te verlagen en het aandeel maïs in het dieet te verhogen ten koste van gras. Op deze wijze is de totale stikstofuitscheiding van rundvee te verlagen met 18% (Gies *et al.* 2008).

Het stikstofgehalte in gras kan verlaagd worden door:

- Een lagere mestgift en het gebruik van maïs resulteert in een verlaging van het eiwitgehalte in ruwvoer;
- Een lager eiwitgehalte in ruwvoer zorgt voor een verlaging van het minerale N-gehalte in dierlijke mest.

Aanscherpen mestaanwending

Hiertoe wordt een maximale dierlijke mestgift van 170 kg N voor zowel gras- als bouwland gebruikt. De derogatie⁵ wordt dus losgelaten.

Geen kunstmestgebruik (Biologische landbouw)

Het gebruik van kunstmest draagt landelijk bij aan 10% van de ammoniakemissie vanuit de landbouw. Het terugdringen of stopzetten van gebruik van kunstmest heeft zodoende een fors effect om de ammoniakemissie. De invulling van deze maatregel is gebaseerd op de Certificatie Biologische Productie en omvat het volgende:

- Maximaal 140 kg N aan dierlijke mest (meer mest betekent vermindering aantal dieren)
- Verlaging excretie ten gevolge van N arm rantsoen
- Geen kunstmestgebruik

Bedrijfsbeëindiging en bedrijfsverplaatsing nieuwe natuur

In de EHS zijn gebieden aangewezen waar nieuwe natuur gerealiseerd moet worden. Deze gebieden zijn op perceelsniveau begrensd. Binnen deze gebieden wordt op termijn (op vrijwillige basis) landbouwgronden omgezet naar natuur en agrarische bedrijven verplaatst of beëindigd.

Bedrijfsbeëindiging en bedrijfsverplaatsing beheersgebieden

Deze maatregel is hetzelfde als de vorige alleen hier geldt dat het om beheersgebieden gaat. In de praktijk betekent dit niet dat landbouw per se uitgesloten moet worden in deze gebieden (maar wel met beperkingen te maken krijgen).

In onderstaande tabel is weergegeven wat de emissie-reductie is van het toepassen van bovenstaande maatregelen vanuit de 3 km zone rondom de Natura2000-gebieden.

⁵ Een van de voorwaarden die de EU aan alle lidstaten stelt, is dat er niet meer dan 170 kg stikstof per hectare uit dierlijke mest door een boer mag worden gebruikt. Nederlandse boeren kunnen hiervoor, onder een aantal voorwaarden, een beroep doen op derogatie. Ze mogen dan 250 kg stikstof uit dierlijke mest op een hectare voedergrasland gebruiken.

Tabel 6.5 Ammoniakemissie uit 3 km zone per Natura2000-gebied voor toekomstige situatie (2020) na autonome ontwikkeling landbouw en de relatieve reductie (%) die behaald worden na het nemen van emissiereducerende maatregelen (Gies et al. 2008).

Natura 2000 gebied	Emissie autonome Ontwik- keling (kmol/jr)	Emissiereducerende maatregelen t.o.v. autonome ontwikkeling (%)	Biologische landbouw ¹⁾				
			Luchtwater	Voerspoor	Scherper mest- aanwending	Geen kunstmest	Bedrijfsverplaatsing ¹⁾ Nieuwe natuur
Achter de Voort	14.155	4%	22%	38%	43%	9%	37%
Bergvennen	7.991	7%	19%	30%	36%	2%	8%
Dinkelland	12.957	3%	23%	38%	44%	7%	26%
Landg. Oldenzaal	9.142	2%	24%	39%	46%	8%	48%
Lemseleermaten	9.609	11%	20%	31%	36%	6%	7%
Lonnekermeer	5.786	3%	24%	38%	46%	3%	16%
Springendal	21.891	7%	22%	35%	41%	17%	43%

1) maatregelen zijn opeenvolgend doorgerekend, de weergave van de emissiereductie is dan ook gecumuleerd voor verschillende maatregelen binnen de biologische landbouw en bedrijfsverplaatsing.

Tabel 6.6 Gemiddelde ammoniakdepositie uit 3 km zone op Natura2000-gebieden voor toekomstige situatie (2020) na autonome ontwikkeling en de absolute reductie (mol/ha/jaar) die behaald worden na het nemen van emissiereducerende maatregelen (Gies et al. 2008)

Natura 2000 gebied	Depositie autonome Ontwik- keling (mol/ha/jr)	Reductie t.ov. autonome ontwikkeling (mol/ha/jr)	Biologische landbouw ¹⁾				
			Luchtwater	Voerspoor	Scherper mest- aanwending	Geen kunstmest	Bedrijfsverplaatsing ¹⁾ Nieuwe natuur
Achter de Voort	533	31	112	171	202	77	159
Bergvennen	534	35	108	176	203	85	164
Dinkelland	303	15	65	101	117	43	116
Landg. Oldenzaal	383	19	89	135	163	55	147
Lemseleermaten	595	49	134	191	231	104	137
Lonnekermeer	313	21	73	116	140	19	74
Springendal	640	42	129	191	219	187	340

1) maatregelen zijn opeenvolgend doorgerekend, de weergave van de emissiereductie is dan ook gecumuleerd voor verschillende maatregelen binnen de biologische landbouw en bedrijfsverplaatsing.

Door omschakeling van traditionele landbouw naar biologische landbouw kan de grootste reductie gerealiseerd worden (tussen de 36% en 46%). Het effect is zo groot omdat rondom de Natura2000-gebieden vooral melkveehouderijen voorkomen. Luchtwassers hebben het minste reducerende effect omdat maar weinig intensieve veehouderijen in de gemeente Dinkelland liggen.

6.5 Samenvatting

Op basis van autonome trends en maatregelen in de landbouw moet de 54% toename ammoniak-emissie die het voorkeursalternatief mogelijk maakt genuanceerd worden.

- Een toename van bouwblok van 18% is op basis van de verwachte trends aannemelijker dan 54%. Dit betekent ook een toename van ammoniak-emissie van 18%, omdat aangenomen is dat uitbreiding van bouwblokken evenredig is met de toename van ammoniak-emissie.

DHV B.V.

- Door bestaand beleid (m.n. AMvB-Huisvesting) is een ammoniakreductie van 12% te verwachten, met name vanuit intensieve veehouderijen (varkens en pluimvee).
- Daarnaast is nog een aantal aanvullende emissie-reducerende maatregelen mogelijk zoals luchtwassers en omvorming naar biologische landbouw of natuur.

Bovenstaande percentages zijn niet zomaar bij elkaar op te tellen en moeten daarom afzonderlijk beschouwd worden. Een eindpercentage van de emissie toe- of afname door het voorkeursalternatief met bovengenoemde trends en maatregelen is dan ook niet te geven.

7 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Het bestemmingsplan Buitengebied Dinkelland maakt uitbreiding van agrarische bouwblokken in het buitengebied mogelijk. Deze agrarische uitbreidingen leiden tot een toename van 54% ammoniak-emissie en daarmee ook tot een toename van stikstof-depositie op Natura 2000-gebieden.

Deze toename van 54% moet genuanceerd worden aan de hand van:

- Een toename van bouwblok van 18% is op basis van de verwachte trends aannemelijker dan 54%. Dit betekent ook dat een toename van ammoniak-emissie van 18% aannemelijker is.
- Door bestaand beleid (m.n. AMvB-Huisvesting) is een ammoniak-reductie van 12% te verwachten met name vanuit intensieve veehouderijen (varkens en pluimvee).
- Daarnaast zijn nog een aantal aanvullende emissie-reducerende maatregelen mogelijk zoals luchtwassers en omvorming naar biologische landbouw of natuur.

Op basis van de afstand van bestaande agrarische bouwblokken tot de grens van Natura2000-gebieden in gemeente Dinkelland, is de conclusie te trekken dat de gebruiksruimte voor nieuwvestiging en uitbreiding zeer beperkt is. Binnen een 3 km zone rondom Natura 2000-gebieden is bij een toename van emissie ten opzichte van huidige situatie zeker sprake van een negatief effect (waarschijnlijk ook een significant negatief effect) als gevolg van een toename van depositie op het Natura 2000-gebied.

Mogelijkheden liggen er nog ten noordwesten van Denekamp en rond Saasveld, omdat op deze locaties een toename naar verwachting niet direct hoeft te leiden tot significante negatieve effecten op Natura2000-gebieden, afhankelijk van de grootte en type van de uitbreiding. Het daadwerkelijke effect van een toename van de ammoniakuitstoot op Natura2000-gebieden hangt echter niet alleen uitsluitend af van de afstand tussen de bron en het natuurgebied, maar ook van andere factoren als de heersende windrichting (zuidwest), de relatieve depositietoename en de specifieke ligging en kwetsbaarheid van een individuele habitattypen. Dit betekent enerzijds dat ook een toename van de ammoniakuitstoot op een grotere afstand dan drie kilometer tot de grens van een Natura2000-gebied kan leiden tot significante effecten, maar anderzijds dat een toename op kleinere afstand toch mogelijk kan blijken.

In de praktijk zal elke wijziging, uitbreiding en verplaatsing van een agrarisch bedrijf dat ammoniak uitstoot, individueel getoetst moeten worden op haar effecten op Natura2000, ook als de ammoniakuitstoot gelijk blijft of zelfs afneemt. Bij de beoordeling van effecten moet blijken de recente uitspraken van de Raad van State de exploitatie van het (gehele) bedrijf afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten in ogenschouw worden genomen, ongeacht de stikstofdepositie die eerder op grond van de Hinderwet of de Wet milieubeheer is vergund. Momenteel wordt door de Minister van LNV onderzocht of bestaande situaties (bestaand gebruik) in een beheerplan Natura2000 kan worden geregeld en er dus geen vergunningtraject behoeft te worden opgestart.

Agrarische bedrijven mogen niet uitbreiden in gebieden die begrensd zijn als EHS, in Natura2000-gebieden en in zones van 250 meter die hier omheen liggen. Niet-grondgebonden bedrijven zullen daarnaast niet kunnen uitbreiden in extensiveringsgebieden. Deze extensiveringsgebieden vormen een ruime buffer rond alle Natura2000-gebieden. De beide intensiveringsgebieden in de gemeente liggen niet in de nabijheid van Natura2000-gebieden. Gemengde bedrijven krijgen voor hun intensieve deel geen uitbreidingsmogelijkheden in extensiveringgebieden.

Verdere ruimtelijke beperkingen zijn opgelegd door onderscheid in 'agrarisch 1' en 'agrarisch 2' (zie kaart bijlage 1). De relatie tussen de ligging van 'agrarisch 2' en Natura2000 is in tegenstelling tot 'extensiveringgebied' minder duidelijk. Zo liggen de Lemselermaten en de Bergvennen & Brecklenkampse veld geheel omsloten door agrarisch 1. Vooral delen van

Springendal & Dal van de Mosbeek en Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek profiteren van de aanwijzing van gebieden als 'agrarisch 2'.

Met name de vestigings- en uitbreidingsrestricties in de 250 meter zones rond Natura 2000 en in het extensiveringgebied zullen gaan bijdragen aan een verdere reductie van ammoniakdepositie op de Natura2000-gebieden. Veel van de hier gevestigde agrarische bedrijven zullen op termijn gaan stoppen omdat exploitatie alleen rendabel is als de bedrijfsomvang kan toenemen. Dit heeft naar verwachting een groot effect op de reductie van ammoniakdepositie op de Natura2000-gebieden Springendal en Dal van de Mosbeek, Bergvennen en Brecklenkampse Veld, Achter de Voort, Agelerbroek en Votherbroek en de Lemselermaten. Dit heeft minder effecten op Landgoederen Oldenzaal, Lonnekermeer en Dinkelland, omdat in de hier aanliggende gebieden minder agrarische bouwblokken zijn gelegen.

De verwachting is dat in de Natura2000-beheerplannen diverse maatregelen opgenomen gaan worden die gaan leiden tot een verder reductie van stikstof op de Natura2000-gebieden om de instandhoudingsdoelen duurzaam te kunnen waarborgen. Naast stimulering van technische maatregelen en restricties voor piekbelasters wordt daarbij gedacht aan projectgebonden en gebiedsgerichte saldering. Momenteel werkt de provincie samen met landbouw-, natuur- en milieuorganisaties om af te spreken wat een haalbare en betaalbare inzet is om te garanderen dat de instandhoudingsdoelen worden gerealiseerd. Tevens wordt via het landelijk Regiebureau Natura2000 gewerkt aan een ecologische onderbouwing, die duidelijk moet maken hoe veel en hoe snel de stikstofdepositie moet dalen. Pas wanneer de achtergronddepositie voldoende is gedaald (wat voldoende is moet in de beheerplannen worden vastgesteld), is er ruimte voor nieuwe agrarische ontwikkelingen.

In de beheerplannen Natura2000 zullen maatregelen en richtlijnen opgenomen gaan worden die garanderen dat de beschermde natuurwaarden van het betreffende Natura2000-gebied gewaarborgd blijven. In die zin gaan volgens de provincie de beheerplannen dwingend opleggen wat de ontwikkelingsmogelijkheden zijn van de landbouw binnen de invloedssfeer van het Natura2000-gebied. Zolang de beheerplannen niet definitief zijn vastgesteld en het Ministerie van LNV geen landelijk toetsingskader heeft afgegeven, is er geen toetsingskader waaraan uitbreidingen en nieuwvestigingen getoetst kunnen worden.

De extra maatregelen die worden getroffen in het VKA, als aanvulling op de wet en regelgeving (niet uitbreiden en nieuwvestigen in EHS, Natura 2000 en een zone van 250 meter rond Natura 2000) beperken de effecten op natuurgebieden wel, maar zijn niet voldoende om significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden uit te sluiten onder de huidige onzekere/onduidelijke omstandigheden ten aanzien van deze materie (ontbreken van een toetsingskader voor ammoniakdepositie en beheerplannen nog in ontwikkeling). Directe significant negatieve effecten kunnen wel worden uitgesloten met een doorvertaling van de natuurbeschermingswet in de bestemmingsplanregels.

8 GERAADPLEEGDE BRONNEN

8.1 Documenten

Dobben van, H. & A. van Hinsberg (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Wageningen, Alterra-rapport 1654.

Elien, H.H. & A.J.A. Aarnink (2008). Bijdrage varkenshouderij aan de emissies van ammoniak en fijnstof in Nederland. Rapport 140. Animal Science Group, Wageningen Universiteit en Research.

Europese Gemeenschappen (2000). Beheer van 'Natura 2000'-gebieden. De bepaling van artikel 6 van de Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG).

Gies, T.J.A. & A. Bleeker (2008). Ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden Mariapeei, Deurnese Peei en Groote Peel. Een uitwerking van een aantal scenario's ten aanzien van de ontwikkelingen van de landbouw en te nemen maatregelen en het effect daarvan op de ammoniakdepositie op de habitatgebieden in de Peel. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1676.

Gies, T.J.A., J. Kros, J.C. Voogd & R. Smidt (2008). Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1682.

Luesink H. (2008). Ammoniakemissie uit de landbouw tussen 1997 en 2007. LEI, Agri-Monitor september 2008. Wageningen Universiteit en Research.

Ministerie van LNV (2005a). Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998.

Ministerie van LNV (2005b). Werken aan Natura 2000. Het onderdeel stappenplan voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Brochure.

Ministerie van LNV (2005c). Checklist gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998.

Ministerie van LNV (2005d). Handreiking Bestemmingsplan en Natuurwetgeving. Directie natuur.

Ministerie van LNV (2006b). Natura 2000 doelendocument – hoofddocument. Juni 2006.

Ministerie van LNV (2006c). Natura 2000 doelendocument – bijlagedocument. Juni 2006

Ministerie van LNV (2006d). Hoofdpijnen begrenzing en selectie Natura 2000 gebieden. Concept november 2005.

Ministerie van LNV (2008b). Profielen Habitattypen versie 1, september 2008.

Ministerie van LNV (2008c). Leeswijzer Natura 2000 Profielendocument. Voorlopige versie 1 september 2008.

Buro Vijn (2009). Ontwerp bestemmingsplan Buitengebied gemeente Dinkelland. Concept 12 mei 2009.

Steunpunt Natura 2000 (2009). Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Eindversie 9.02.2009. Steunpunt Natura 2000.

8.2 Internet

- Ministerie van LNV (www.minlnv.nl)
- www.emissieregistratie.nl
- www.cbs.nl
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

9 COLOFON

Opdrachtgever	: Gemeente Dinkelland
Project	: Passende Beoordeling Bestemmingsplan Buitengebied Dinkelland
Dossier	: C0493-03.001
Omvang rapport	: 50 pagina's
Auteur	: Dorien Grote Beverborg
Bijdrage	: Jan Bakker, Ecogroen Advies BV
Interne controle	: Jan Bakker
Projectleider	: Wendy Scheuten
Projectmanager	: Mark Groen
Datum	: 11 september 2009
Naam/Paraaf	:

DHV B.V.

Water

Verlengde Kazernestraat 7

7417 ZA Deventer

Postbus 927

7400 AX Deventer

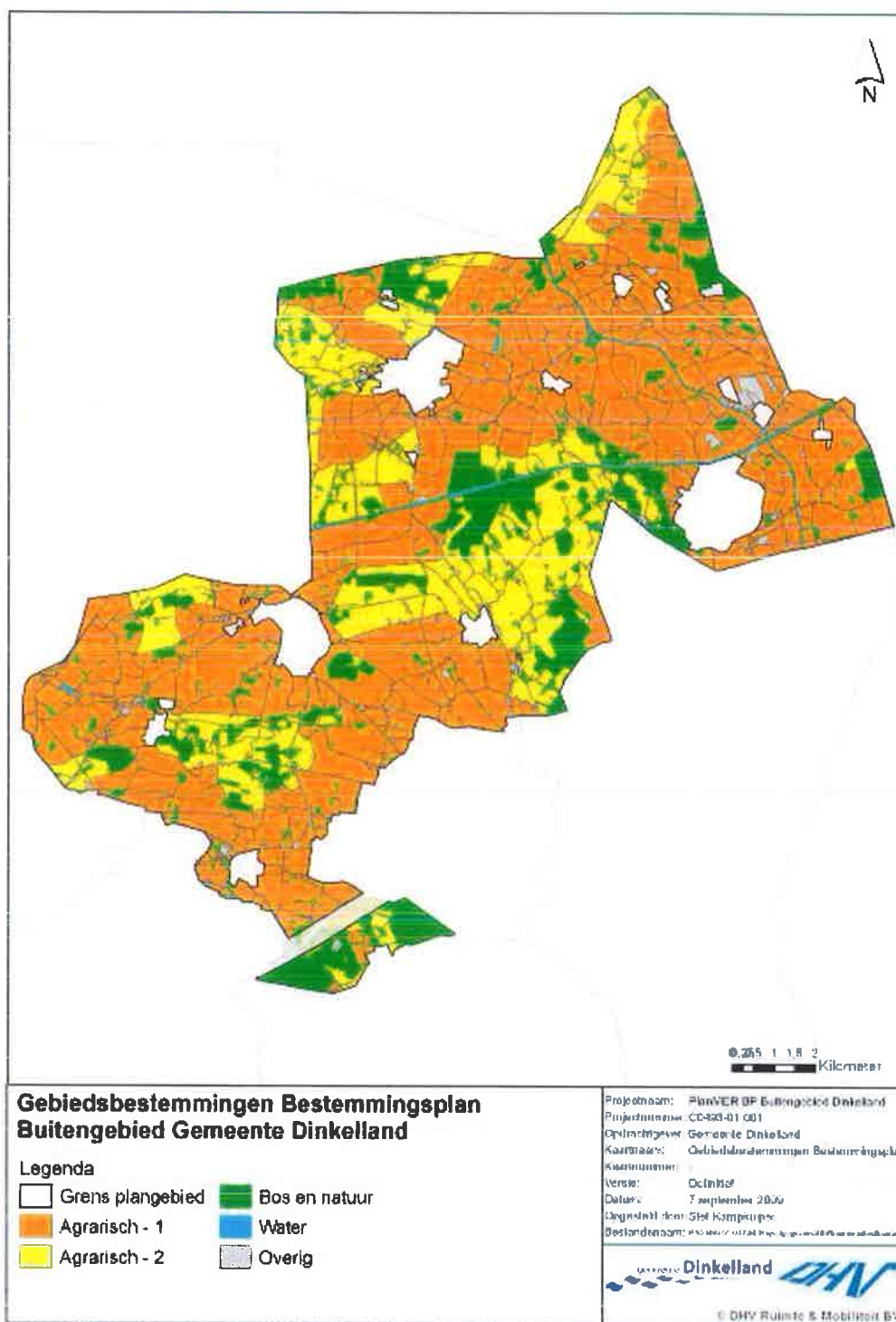
T (0570) 63 93 00

F (0570) 63 93 01

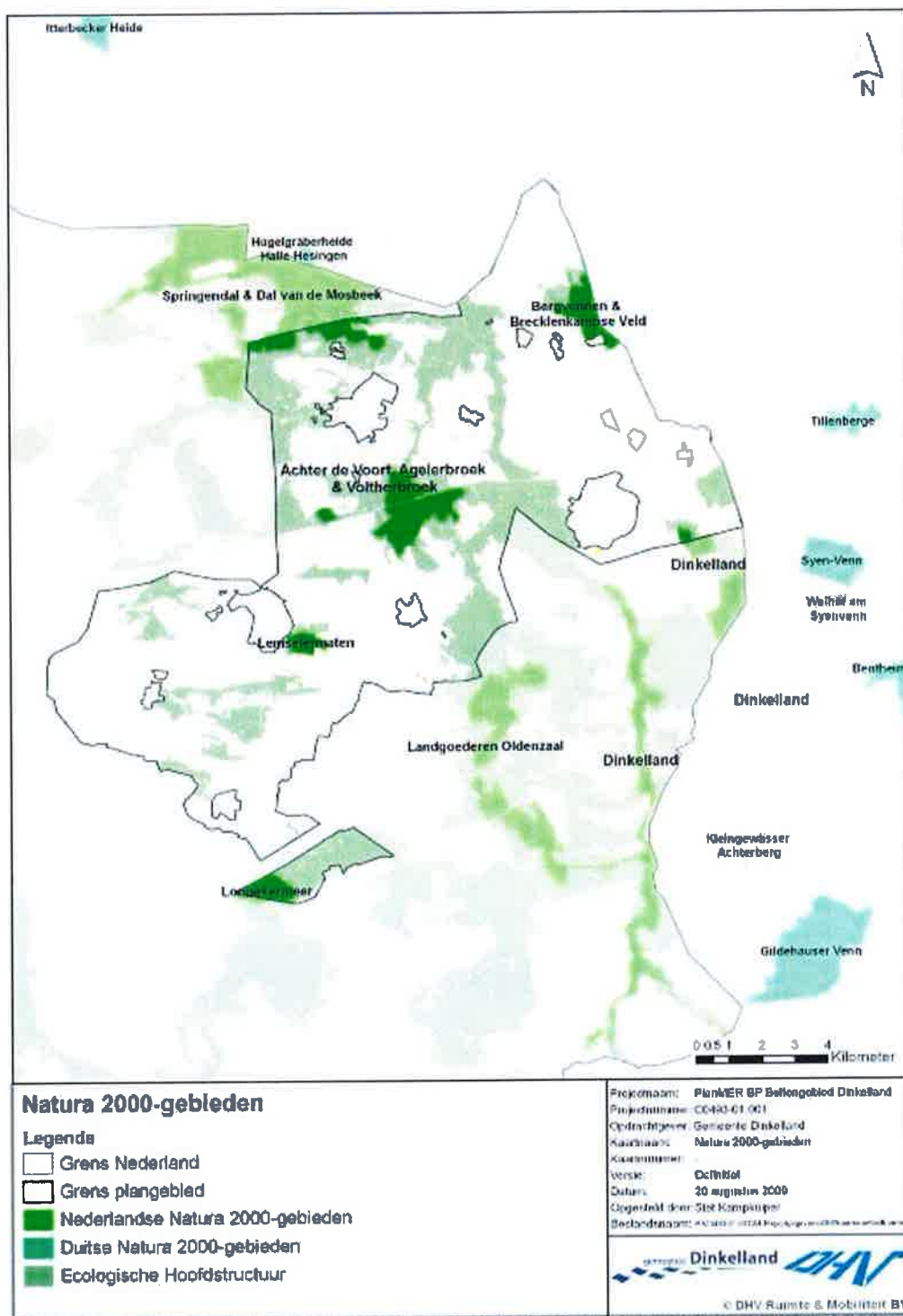
E deventer@dhv.com

www.dhv.nl

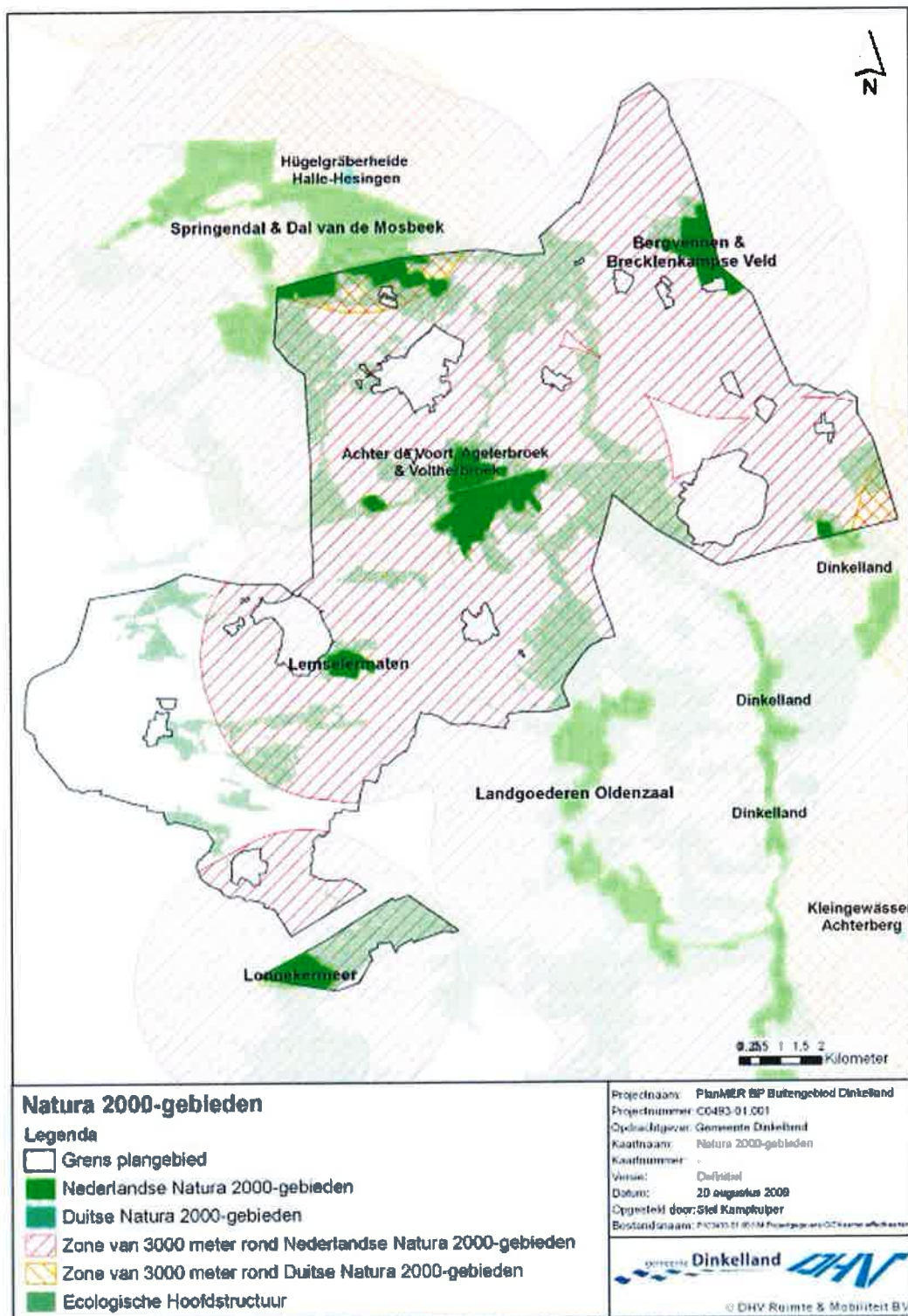
BIJLAGE 1 Bestemmingsplangebied Dinkelland

BIJLAGE 2 Ligging Natura 2000-gebieden

BIJLAGE 4 Natura 2000-gebieden met zone van 3000 meter

BIJLAGE 5 Voorkeursalternatief

In het PlanMER is op basis van de afweging van de milieueffecten en de relatie met andere beleidsterreinen van de gemeente is een voorkeursalternatief opgesteld. Uitgangspunt voor het voorkeursalternatief vormt de discussies met de gemeente waaruit is gebleken dat de landschappelijke kwaliteiten zeer belangrijk worden gevonden en dat aantasting van deze kwaliteiten door her- of nieuwvestiging van grote dan wel veel intensieve veehouderijbedrijven negatief worden beoordeeld. Daarnaast kiest de gemeente er bewust voor om de ontwikkelingsmogelijkheden van de agrarische sector ruimtelijk te sturen en te faciliteren.

Agrarisch 1: Landbouw als hoofdfunctie

Gebieden bestemd met agrarisch 1 hebben als hoofdfunctie het uitoefenen van de agrarische functie. In deze gebieden worden mogelijkheden geboden voor de voortzetting van de landbouwfunctie op bedrijfseconomische grondslag. De bescherming van het landschap is nevenschikkelijk aan het agrarisch gebruik. In het gebied worden de waardevolle landschappelijke waarden zoals de houtwallen en 'bosjes' ouder dan 60 jaar specifiek beschermd door middel van aanduidingen.

Voor volwaardige grondgebonden bedrijven waarbij de huidige omvang van de bebouwing kleiner is dan 0,8 ha geldt een uitbreidingsmogelijkheid tot 1 ha. Bedrijven die in de huidige situatie meer dan 0,8 ha bouwvlak in gebruik hebben krijgen bij recht uitbreidingsmogelijkheden tot 1,5 ha bouwvlak. Een uitbreiding tot 2,5 ha is mogelijk wanneer het landbouwkundig noodzakelijk is en wanneer aan specifieke landschappelijke inpassingcriteria wordt voldaan, afgestemd op het landschapontwikkelingsplan. Deze mogelijkheid geldt niet voor een sierteelt- en/of boomkwekerijbedrijf. Hiervoor geldt een maximum van 1,5 ha. Nieuwvestiging van bedrijven wordt alleen toegestaan binnen de gebiedsbestemming 'Agrarisch 1' en alleen als er sprake is van saldering van effecten (een ander bedrijf moet dus stoppen). Nieuwvestiging is uitgezonderd in waardevolle gebieden zoals de essen en de beekdalen. In het alternatief zijn uitsluitingsgebieden opgenomen voor opgaande teelten. De uit te sluiten gebieden zijn de herkenbare essen en beekdalen, de stuwwal van Ootmarsum, het kleinschalig maten-landschap nabij Lattrop-Breckenkamp.

Voor de bepalingen ten aanzien van de intensieve veehouderij wordt onderscheid gemaakt tussen extensiveringgebied, landbouwontwikkelingsgebied en verwervingsgebied (naar het reconstructieplan). Binnen de aanduiding extensiveringgebied is nieuwvestiging en uitbreiding alleen mogelijk ten behoeve van het dierenwelzijn. Omzetting van grondgebonden naar een niet-grondgebonden bedrijf is eveneens niet toegestaan. Binnen de aanduiding landbouwontwikkelingsgebied/sterlocatie is uitbreiding van het bouwperceel tot 3 ha toegestaan. Voor het verwevingsgebied geldt dezelfde regeling als voor de grondgebonden bedrijven, uitgezonderd de extra uitbreiding via een wijzigingsbevoegdheid, die in dit geval is beperkt tot 1,5 ha. Nieuwvestiging is niet mogelijk in het verwevingsgebied. Wel kan een bedrijf zich vestigen op een bestaand bouwperceel.

Voor gemengde bedrijven liggen in het extensiveringgebied geen uitbreidingsmogelijkheden voor het intensieve deel van het bedrijf. Het grondgebonden deel van het gemengde bedrijf mag uitbreiden tot respectievelijk 1 ha (bij huidig bouw oppervlak kleiner dan 0,8 ha) of tot 1,5 ha (bij huidig bouw oppervlak groter dan 0,8 ha). In het verwevingsgebied en landbouw ontwikkelingsgebied mag het gemengde bedrijf, zowel grondgebonden deel als intensieve deel, uitbreiden naar respectievelijk 1 ha (bij huidig bouw oppervlak kleiner dan 0,8 ha) of naar 1,5 ha (bij huidig bouw oppervlak groter dan 0,8 ha). Het bedrijf mag bij wijziging uitbreiden tot 2,5 ha indien dit wordt gebruikt ten behoeve van het grondgebonden deel.

Agrarisch 2: Landbouw verweven met landschap en natuur

De gronden binnen de bestemming 'Agrarisch - 2' bestaan uit een combinatie aan functies. Deze gronden zijn in gebruik voor het uitoefenen van de agrarische functie in combinatie met het behoud en ontwikkeling van landschappelijke waarden en natuurwaarden. Binnen de bestemming is in principe dezelfde regeling opgenomen voor agrarische bedrijfsvoering als binnen de bestemming 'Agrarisch - 1'. Een verschil is dat bij wijziging een vergroting mogelijk is tot maximaal 1,5 ha en nieuwvestiging van agrarische bedrijven binnen de gehele gebiedsbestemming niet is toegestaan. Nieuwvestiging binnen de gebiedsbestemming 'Agrarisch 2' is in beginsel niet toegestaan, uitgezonderd indien het gaat om een bedrijfsverplaatsing binnen een gebiedsontwikkeling. Hiervoor geldt dat aanliggende gronden en woning geen hinder mogen ondervinden en de milieusituatie niet mag verslechteren. Ook de landschappelijke, archeologische, cultuurhistorische en geomorfologische waarden moeten behouden blijven. Cultureel erfgoed zoals, karakteristieke boerderijen en erven, en landschappelijke elementen, zoals houtwallen zijn hiertoe specifiek benoemd.

Bos en Natuur: Natuur als hoofdfunctie

Hoofduitgangspunt voor de natuurgebieden is het behouden en verder ontwikkelen van de natuur. In deze gebieden wordt de rust en stilte gewaarborgd en wordt versnippering en verstoring tegengegaan. De bos- en natuurgebieden komen overeen met daadwerkelijk bestaande bos en natuurgebieden, aangevuld met een aantal SN-gebieden (Subsidieregeling Natuurbeheer) die in eigendom zijn van de natuurbeherende instanties (daar wordt nieuwe natuur ontwikkeld). Onder deze bestemming vallen ook de gebieden met een specifieke bescherming: de Natura 2000-gebieden. Hiervoor geldt dat de instandhoudingdoelstellingen zoals vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten van deze gebieden, moeten worden gewaarborgd. Concreet betekent dit dat zowel in de natuurgebieden als in de externe invloedsgebieden moet worden nagegaan of er activiteiten zijn die schadelijk worden geacht en daarom moeten worden uitgesloten. Deze activiteiten worden als strijdig gebruik aangemerkt. Overige activiteiten, waarvan de gemeente een toetsingsmoment noodzakelijk acht, worden gekoppeld aan een aanlegvergunning. De bescherming van de Natura 2000- gebieden vindt primair plaats via de Natuurbeschermingswet, de bescherming van de ecologische waarden vindt primair plaats via de Flora- en faunawet.

Water: Water als hoofdfunctie

Bestemmingen aangeduid met water hebben primair een waterafvoerende functie. Daarnaast zijn de landschappelijk waardevolle beekdalen en brongebieden inclusief de waterparels specifiek beschermd en er is aandacht voor ruimte voor de ecologische ontwikkeling van de beekdalen.

Uitbreidingsmogelijkheden agrarische bedrijven

In het voorkeursalternatief kan de oppervlakte aan bouwblok voor grondgebonden agrarische bedrijvigheid (veehouderijen) in totaal uitgebreid worden tot maximaal 522 hectare, niet-grondgebonden bedrijvigheid tot maximaal 139 hectare en gemengde bedrijven tot maximaal 160 hectare.

In onderstaande tabel wordt de maximaal mogelijke totale oppervlakte agrarisch bouwblok in hectares aangegeven per type landbouwbedrijf en alternatief in het plangebied (in bijlage 4 nader uitgesplitst naar 'oppervlaktecategorie' van bedrijven). In paragraaf 7.1 is aangegeven welke aannames zijn gedaan bij de totstandkoming van de berekening van het maximaal mogelijke totale oppervlak aan agrarisch bouwblok in het plangebied.

Maximaal mogelijke totale oppervlakte agrarisch bouwblok in hectares

Agrarische bedrijvigheid	Maximale totale opp (in ha) bouwblok volgens vigerende bp (uitbreiding tot 1,0 ha)	Maximale totale opp (in ha) bouwblok volgens alternatief 1	Maximale totale opp (in ha) bouwblok volgens alternatief 2	Maximale totale opp (in ha) bouwblok volgens VKA
Grondgebonden	325	541	493	522
Niet grondgebonden	125	141	134	139
Gemengd	84	161	150	160
Voormalige agrarische bouwblokken	217	0	0	0
Totaal	751	842	777	821

BIJLAGE 6 **Reconstructieplan Salland-Twente**

De provincie Overijssel heeft in september 2004 het Reconstructieplan Salland-Twente vastgesteld. In dit Reconstructieplan is een indeling gemaakt in drie deelgebieden, te weten Salland, Zuidwest-Twente en Noordoost-Twente. De gemeente Dinkelland ligt in het deelgebied Noordoost-Twente. Voor dit deelgebied is in het Reconstructieplan een aantal hoofdkeuzes en ambities geformuleerd. Aangegeven wordt dat de oplossing van de ruimtelijke, milieutechnische, economische en sociale opgaven voor Noordoost-Twente in hoofdlijn ligt in:

- het ruimtelijk scheiden van een aantal functies die elkaars ontwikkeling frustreren;
- het meervoudig grondgebruik in gebieden met een stapeling van functies.

Ook wil de Provincie voor Noordoost-Twente ruimte scheppen voor een extra impuls voor economische bedrijvigheid en woningbouw. Deze hoofdkeuzes betekenen onder andere het volgende: de provincie wil de intensieve veehouderij in het deelgebied voldoende ruimtelijke mogelijkheden bieden door:

- uitbreiding- en hervestiginglocaties voor bestaande levenskrachtige en duurzame intensieve veehouderijbedrijven in landbouwontwikkelingsgebieden en op aan te wijzen sterlocaties, verspreid over het deelgebied;
- nieuwvestigingslocaties van economisch duurzame intensieve veehouderijbedrijven op voldoende grote bouwblokken, bij voorkeur langs bestaande infrastructuur.

De provincie wil de grondgebonden landbouw in Noordoost-Twente voldoende ruimtelijke mogelijkheden bieden door:

- verbetering van de externe productieomstandigheden voor de grondgebonden melkveehouderij, passend binnen het behoud en herstel van de karakteristieke natuur- en landschapswaarden verspreid over Noordoost-Twente;
- stimuleren van groenblauwe diensten in de gebieden met een dubbel hoofdaccent, namelijk grondgebonden landbouw in combinatie met landschap en cultuurhistorie, of grondgebonden landbouw in combinatie met natuur.

Deze hoofdkeuzes vertalen zich voor de intensieve veehouderij ruimtelijk als volgt. De intensieve veehouderij (IV) krijgt locaties om zich te ontwikkelen tot grotere eenheden met een duurzaam karakter.

Deze gebieden komen verspreid voor in het gebied. In veel gevallen volgt het streefbeeld hiermee de bestaande situatie (aanwezigheid van IV-bedrijven, goede infrastructuur), maar deze gebieden kunnen ook aangewezen zijn omdat zij de minste belemmering opleveren vanuit het geurbeleid. Ruimte is er, zoals reeds aangegeven, vooral op of in de volgende locaties of gebieden:

- uitbreidings- en hervestigingslocaties voor bestaande levenskrachtige en economisch duurzame intensieve veehouderijbedrijven in landbouwontwikkelingsgebieden en op aan te wijzen sterlocaties in Noordoost-Twente;
- nieuwvestigingslocaties in landbouwontwikkelingsgebied van economisch duurzame intensieve veehouderijbedrijven op voldoende grote bouwblokken, in Twenterand, langs de westgrens van de gemeente Tubbergen, ten zuiden van Albergen en ten oosten van Saasveld. Nieuwvestiging vindt bij voorkeur plaats langs bestaande infrastructuur.

Het Reconstructieplan geeft een indeling in drie soorten zones of gebieden weer:

1. landbouwontwikkelingsgebied (LOG)
2. verwevingsgebied
3. extensiveringsgebied

De zonering is ondermeer gebaseerd op de Wet Ammoniak en Veehouderij (WAV) en de aanwijzing van verzuringgevoelige natuur.

De gemeente Dinkelland bestaat met name uit verwevinggebieden en extensiveringgebieden. Er zijn twee kleine gebieden aangewezen als landbouwontwikkelingsgebieden (zie kaart bijlage 3). In de verwevinggebieden bestaat de mogelijkheid *sterlocaties* aan te wijzen. Het gaat om verspreid in het verwevinggebied liggende IV-bedrijven. Voor een aantal van de zogenaamde sterlocaties wil de provincie extra kansen en garanties bieden voor een verdere ontwikkeling. In het reconstructieplan wordt duidelijk per type gebied aangegeven wat de ontwikkelingsmogelijkheden zijn. Deze zijn in onderstaande tabel 4 kort weergegeven.

Binnen het Reconstructieplan wordt de volgende definitie van intensieve veehouderij gehanteerd. Intensieve veehouderij is een agrarisch bedrijf of een deel daarvan met ten minste 250 m² bedrijfsvloerenoppervlak dat wordt gebruikt voor veehouderij volgens de Wet Milieubeheer en waar geen meikrondvee, schapen, paarden of dieren biologisch worden gehouden en waar geen dieren worden gehouden uitsluitend of in hoofdzaak ten behoeve van natuurbeheer.

Tabel 9.1 Beleid reconstructiezonering voor de intensieve veehouderij (bron: Reconstructieplan Salland Twente, 2004)

Beleidsaspect of maatregel	Landbouw-ontwikkelingsgebied	Verwevingsgebied	Sterlocaties in Verwevingsgebied	Extensiveringgebied
Verplaatsen intensieve veehouderijbedrijven	Nee	Nee	Nee	Ja
Toestaan nieuwvestiging IV	Ja	Nee	N.v.t.	Nee
Toestaan hervestiging intensieve veehouderij op niet IV-bouwblok	Ja	Nee	N.v.t.	Nee
Toestaan hervestiging IV op IV-bouwblok	Ja	Ja	Ja	Nee
Uitbreiden IV op IV-bouwblok	Ja	Mogelijk, mits andere functies dit toestaan	Ja	Nee
Wijzigen omvang bouwblok	a. max. 3 ha; b. > 3 ha voor zover nodig voor een goede bedrijfsontwikkeling en na herziening van het bestemmingsplan	Max. 1,5 ha	a. max. 1,5 ha ; b. > 1,5 ha voor zover nodig voor een goede bedrijfsontwikkeling en na herziening van het bestemmingsplan	N.v.t.
Beperken omvang bouwblok op basis van bebouwing intensieve veehouderij (met evt. kleine uitbreiding i.v.m. milieu of dierwelzijn)	Nee	Nee	Nee	Ja
Inrichten (samenwerkings)clusters IV	Ja	Nee	Eventueel in voorkomende situaties	Nee
Tegengaan nieuwe hinderende activiteiten voor intensieve veehouderij	Ja	Nee	Ja	Nee

DHV B.V.

